

ISSN: 2687-220X

NOVUS ORBIS

Journal of Politics and International Relations
Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Dergisi

Araştırma Makaleleri | Research Articles

Neoclassical Geo-Strategic Analysis of Türkiye's Military Operations in Syria and Iraq till Assad's Fall

Esad'ın Düşüşüne Kadar Türkiye'nin Suriye ve Irak'taki Askeri Operasyonlarının Neoklasik Geo-stratejik Analizi

**Kanan AHMADZADA
Ramazan SAFA**

Türkiye'de Uluslararası İlişkiler Alanındaki Doktora Tezlerinin Konu ve Bölge Odaklı Zamansal Eğilimleri (2014-2023)

Temporal Trends in Research Topics and Regional Focus of PhD Dissertations in International Relations in Türkiye (2014-2023)

Burcu ERMEYDAN

**Youth Participation in Global Climate Governance:
A Study on Contemporary IGO-NGO Relations**

*Küresel İklim Yönetiminde Gençliğin Rolü:
Hükümetlerarası Kuruluşlar ile Sivil Toplum Örgütleri İlişkileri*

**Buse Mina
TÜMKAYA**

**Enerji Krizi ve İklim Hedefleri:
Rusya-Ukrayna Savaşı'nın AB Üzerindeki Etkileri**

*Energy Crisis and Climate Targets:
The Impact of the Russia-Ukraine War on the EU*

**Servet Habip TOPÇU
Süeda UZUN
TÜRKER**

Krizle Yüzleşen Devlet: Öngörülemeyen Krizlerde Kurumsal Dayanıklılık ve Devlet Müdahalesi-Türkiye ve Suudi Arabistan'ın Karşılaştırmalı Analizi

The State Confronting Crisis: Institutional Resilience and State Intervention in Unforeseen Crisis-A Comparative Analysis of Türkiye and Saudi Arabia

**Mustafa ÖZTÜRK
İdris SARISOY**

**Devlet Öncülüğünde Boykot:
İsrail Boykotunun Eleştirel Bir Değerlendirmesi**

State-Led Boycott: A Critical Assessment of the Boycott of Israel

**Mehmet ÖZYÜREK
İlyas Frat CENGİZ**

**From the Belt and Road to Make in India:
A Comparative Assessment of Global Economic Engagement**

*Kuşak ve Yol'dan Make in India'ya:
Küresel Ekonomik Katılımın Karşılaştırmalı Bir Analizi*

Ferhat Çağrı ARAS

Derleme Makale | Review Article

Askıda Kalanlar: Oryantalizm ve Oksidentalizm Arasında Kültürlerarası Anlamın Zorluğu Üzerine

Suspended in Between: The Challenge of Intercultural Meaning Between Orientalism and Occidentalism

Murat ŞENGÖZ

Kitap İncelemeleri | Book Reviews

Emrah Utku Gökçe

Uluslararası İlişkiler Araştırmalarında Nicel, Nitel ve Karma Yöntemler

Hakan AYDIN

Cihat Yayıcı

Mavi Vatan "Bir Harita ve Bir Doktrin Kitabı" Türkiye'nin Denizlerdeki Misak-ı Milli'si

Orçun ÇALIŞKAN

Editörler Kurulu / Editorial Board

Baş Editör / Editor-in-Chief

- Doç. Dr. / Assoc. Prof. Özgür Tüfekçi
- Dr. Öğr. Üyesi / Assist. Prof. Hülya Kınık
- Dr. Öğr. Üyesi / Assist. Prof. Göktuğ Kıprızlı
- Arş. Gör. / Research Assist. Fevzi Kırbaşoğlu

Kitap İncelemesi Editörü / Book Review Editor

- Dr. Yunus Emre Aydın

Mizanpaj Editörü / Layout Editor

- Muharrem Bayrak

Yardımcı Editör / Assistant Editor

- Arş. Gör. / Research Assist. Fevzi Altınok

Uluslararası Danışma Kurulu / International Advisory Board

- Dr. Öğr. Ü. / Assist. Prof. Fatma Akkan Güngör – Karadeniz Teknik Üniversitesi, Türkiye
- Dr. Öğr. Ü. / Assist. Prof. Yılmaz Bayram – Karadeniz Teknik Üniversitesi, Türkiye
- Dr. Shane Brennan – American University in Dubai, UAE
- Dr. Alessia Chiriatti – University for Foreigners of Perugia, Italy
- Professor Murat Çemrek – Necmettin Erbakan Üniversitesi, Türkiye
- Professor Rahman Dağ – Marmara Üniversitesi, Türkiye
- Dr. Federico Donelli – University of Genoa, Italy
- Doç. Dr. / Assoc. Prof. Ayça Eminoğlu – Karadeniz Teknik Üniversitesi, Türkiye
- Professor Monique Sochaczewski Goldfeld – Escola de Comando e Estado-Maior do Exército, Brazil
- Dr. Ayla Göl – York St John University, UK
- Doç. Dr. / Assoc. Prof. Vahit Güntay – Karadeniz Teknik Üniversitesi, Türkiye
- Professor Emre İşeri – Yaşar Üniversitesi, Türkiye
- Doç. Dr. / Assoc. Prof. Erol Kalkan – Karadeniz Teknik Üniversitesi, Türkiye
- Professor İsmail Köse – Karadeniz Teknik Üniversitesi, Türkiye
- Dr. SungYong Lee – University of Otago, New Zeland
- Professor Ali Onur Özçelik – Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Türkiye
- Professor Alp Özerdem – George Mason University, USA
- Dr. Öğr. Ü. / Assist. Prof. Kaan Renda – Hacettepe Üniversitesi, Türkiye
- Doç. Dr. / Assoc. Prof. Paul Richardson – University of Birmingham, UK
- Professor Didem Ekinci Sarier – Çankaya Üniversitesi, Türkiye
- Professor Bülent Şener – Karadeniz Teknik Üniversitesi, Türkiye
- Professor Murat Ülgül – Karadeniz Teknik Üniversitesi, Türkiye

Novus Orbis

Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Dergisi

Journal of Politics and International Relations

ISSN: 2687-220X

Cilt 7 | Sayı 2 | 2025
Volume 7 | Number 2 | 2025

İçindekiler / Table of Contents

Araştırma Makaleleri / Research Articles

103

Neoclassical Geo-Strategic Analysis of Türkiye's Military Operations in Syria and Iraq till Assad's Fall

Esad'ın Düşüşüne Kadar Türkiye'nin Suriye ve Irak'taki Askeri Operasyonlarının Neoklasik Geo-stratejik Analizi

Kanan AHMADZADA & Ramazan SAFA

135

Türkiye'de Uluslararası İlişkiler Alanındaki Doktora Tezlerinin Konu ve Bölge Odaklı Zamansal Eğilimleri (2014-2023)

Temporal Trends in Research Topics and Regional Focus of PhD Dissertations in International Relations in Türkiye (2014-2023)

Burcu ERMEYDAN

169

Youth Participation in Global Climate Governance: A Study on Contemporary IGO-NGO Relations

Küresel İklim Yönetişiminde Gençliğin Rolü: Hükümetlerarası Kuruluşlar ile Sivil Toplum Örgütleri İlişkileri

Buse Mina TÜMKAYA

203

Enerji Krizi ve İklim Hedefleri: Rusya-Ukrayna Savaşı'nın AB Üzerindeki Etkileri

Energy Crisis and Climate Targets: The Impact of the Russia-Ukraine War on the EU

Servet Habip TOPÇU & Süeda UZUN TÜRKER

227

Krizle Yüzleşen Devlet: Öngörülemeyen Krizlerde Kurumsal Dayanıklılık ve Devlet Müdahalesi-Türkiye ve Suudi Arabistan'ın Karşılaştırmalı Analizi

The State Confronting Crisis: Institutional Resilience and State Intervention in Unforeseen Crisis-A Comparative Analysis of Türkiye and Saudi Arabia

Mustafa ÖZTÜRK & İdris SARISOY

266

Devlet Öncülüğünde Boykot: İsrail Boykotunun Eleştirel Bir Değerlendirmesi

State-Led Boycott: A Critical Assessment of the Boycott of Israel

Mehmet ÖZYÜREK & İlyas Frat CENGİZ

295

From the Belt and Road to Make in India: A Comparative Assessment of Global Economic Engagement

Kuşak ve Yol'dan Make in India'ya: Küresel Ekonomik Katılımın Karşılaştırmalı Bir Analizi

Ferhat Çağrı ARAS

Derleme Makale | Review Article

318

Askıda Kalanlar: Oryantalizm ve Oksidentalizm Arasında Kültürlerarası Anlamın Zorluğu Üzerine

Suspended in Between:

The Challenge of Intercultural Meaning Between Orientalism and Occidentalism

Murat ŞENGÖZ

Kitap İncelemeleri | Book Reviews

335

Emrah Utku Gökçe

Uluslararası İlişkiler Araştırmalarında Nicel, Nitel ve Karma Yöntemler

Hakan AYDIN

340

Cihat Yayıcı

Mavi Vatan "Bir Harita ve Bir Doktrin Kitabı" Türkiye'nin Denizlerdeki Misak-ı Milli'si

Orçun ÇALIŞKAN

NOVUS ORBIS

Journal of Politics and International Relations | *Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Dergisi*
Volume 7 | Cilt 7
Number 2 | Sayı 2
2025

ARAŞTIRMA MAKALESİ / RESEARCH ARTICLE

**TÜRKİYE'DE ULUSLARARASI İLİŞKİLER
ALANINDAKİ DOKTORA TEZLERİNİN KONU
ve BÖLGE ODAKLI ZAMANSAL EĞİLİMLERİ
(2014-2023)***

Burcu ERMEYDAN†

Geliş Tarihi // Received: 05.09.2025
Düzeltilme Tarihi // Revised: 17.10.2025
Kabul Tarihi // Accepted: 05.11.2025

Öz

Türkiye'de Uluslararası İlişkiler disiplininin bir bilim dalı olarak tanımlanması, sınırlarının belirlenmesi ve içerik ve araştırma alanlarının tartışmaya açılması görece çok yakın dönemde gerçekleşmiştir. Dolayısıyla, literatürde bu tartışmaları nicel verilerle destekleyerek, disiplinin genel durumu hakkında değerlendirmeler sunan çalışmalar oldukça kısıtlıdır. Bu boşluğu hedef alan bu çalışma, 2014-2023 yılları arasında Türkiye'de Uluslararası İlişkiler alanında hazırlanan doktora tezlerinin konu, bölge ve zamansal eğilimlerini bibliyometrik ve derlem destekli içerik analiz yöntemleriyle incelemektedir. Araştırma bulguları, tez üretiminde 2019 sonrasında belirgin bir artışı ve üretimin ağırlıklı olarak İstanbul ve Ankara'daki devlet üniversitelerinde yoğunlaştığına işaret etmektedir. Çalışılan konuların ve bölgelerin genel durumu ve zamansal eğilimleri incelendiğindeyse, tezlerin büyük ölçüde Türkiye odaklı, dış politika ve güvenlik temaları etrafında şekillendiği; en çok

* Araştırmanın tasarım sürecindeki içten ve yönlendirici katkıları sebebiyle kıymetli arkadaşım Pınar Eldemir'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

† Dr. Öğr. Üyesi, Marmara Üniversitesi, ORCID: 0000-0002-5809-6717, bermeydan@gmail.com

çalışılan bölgelerin ise Orta Doğu, Avrupa ve Avrasya olduğu tespit edilmiştir. Buna göre, Türkiye’de Uluslararası İlişkiler alanında hazırlanan doktora tezleri, Türk Dış Politikasının gündeminden ve jeopolitik konumundan derinden etkilenen, reaktif ve olay eksenli bir karakter sergilemektedir. Bu çalışma, Türkiye’de Uluslararası İlişkiler ve Alan Çalışmaları temelinde literatüre nicel verilerle katkı sunmakta ve disiplinin öz-eleştirel değerlendirmesine zemin sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Uluslararası İlişkiler, Alan Çalışmaları, Doktora Tezleri, Bibliyometrik Analiz, Derlem Analizi, Türk Dış Politikası

Temporal Trends in Research Topics and Regional Focus of PhD Dissertations in International Relations in Türkiye (2014-2023)

Abstract

In Türkiye, the definition of International Relations as a discipline, along with its boundaries and research areas, has only recently been opened to debate. As a result, studies that support these discussions with quantitative data and provide assessments of the discipline's general state are quite limited. Addressing this gap, this study examines the topical, regional, and temporal trends of PhD dissertations in the field of International Relations in Türkiye between 2014 and 2023, utilizing bibliometric and corpus-assisted content analysis methods. The research findings indicate a significant increase in dissertation production after 2019, with output concentrated primarily in state universities in Istanbul and Ankara. An examination of the general status and temporal trends of the topics and regions studied reveals that the dissertations are largely Türkiye-centric, focusing on foreign policy and security themes, and a strong emphasis on the Middle East, Europe, and Eurasia as the most frequently studied regions. Accordingly, PhD dissertations in International Relations in Türkiye exhibit a reactive and event-driven character, deeply influenced by the agenda and geopolitical focus of Turkish Foreign Policy. This study contributes to the literature on International Relations and Area Studies in Türkiye by utilizing quantitative data and lays the groundwork for a self-critical evaluation of the discipline.

Keywords: International Relations, Area Studies, PhD Dissertations, Bibliometric Analysis, Corpus Analysis, Turkish Foreign Policy

Giriş

Uluslararası İlişkiler disiplini, sıklıkla Sosyal Bilimler alanında görece yakın dönemde ortaya çıkmış genç bir disiplin olarak tanımlanır. Bu sebeple, disiplinin amacı, çalışma alanı, metodolojisi ve Sosyal Bilimler içindeki yeri halen önemli tartışmalara sebep olmaktadır. Bunun yanında Türkiye’de Uluslararası İlişkiler disiplininin bir bilim dalı olarak tanımlanması, sınırlarının belirlenmesi, içerik ve araştırma alanlarının tartışmaya açılması bilakis daha yakın bir dönemin konusu olmuştur.

Dolayısıyla, Türkiye’de Uluslararası İlişkiler disiplininin genel görünümü ve durumu hakkındaki çalışmalar görece çok kısıtlıdır. Bunun yanında bu amaçla yaklaşık olarak 20 yıl önce başlayan bir dizi girişim, ancak son yıllarda gerçek anlamda hız kazanmaya başlamıştır. Bu çerçevedeki çalışmalar iki temel kategoride sınıflandırılabilir. İlk kategoride, disiplinin tarihini, genel görünümünü, küresel literatürdeki konumunu ve epistemolojik-ontolojik eksikliklerini tartışan çalışmalar vardır. Bu çalışmalar, Türkiye’de Uluslararası İlişkiler alanında disipline ilişkin tartışmaların geç başladığı, araştırma alanlarında yapısal sorunları olduğu ve ağırlıklı olarak küresel Uluslararası İlişkiler akademi camiası içinde merkez-çevre paradigmasına göre “çevre”de konumlandığı gibi çıkarımlar sunmaktadır. İkinci kategoride ise 2020 sonrası ağırlık kazanan ve Türkiye’de disiplinin durumunu makaleleri ve konu odaklı olarak tezleri içerik ve bibliyometrik analizlerle inceleyerek tartışmaya açan çalışmalar vardır.

Fakat bütüncül olarak tezleri odağa alan çalışmalar ve değerlendirmeler açısından ciddi kısıt vardır. Oysa, tezler, özellikle de doktora tezleri, en yüksek seviyede eğitim çıktıları olan materyaller olarak bir disiplinin değerlendirilmesinde önemli veriler sağlamaktadır. Mevcut literatürdeki boşluğu hedef alan bu çalışma Türkiye’deki Uluslararası İlişkiler alanındaki doktora tezlerini konu, bölgesel odak, zamansal değişimler açısından değerlendirerek literatüre nicel verilerle katkı sunmayı amaçlamaktadır.

Bu amaca uygun olarak çalışma, iki temel soruya cevap aramaktadır:

1. Türkiye’de Uluslararası İlişkiler alanında üretilen doktora tezlerinin temel bibliyometrik özellikleri nedir?

2. Türkiye’de Uluslararası İlişkiler alanında üretilen doktora tezlerinde çalışılan konu, ülke ve bölge odakları nelerdir? Bunların zamansal değişimleri nasıl olmuştur?

Söz konusu sorulara cevap bulmak amacıyla çalışmada, Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi (YÖKTEZ) veri tabanında “Uluslararası İlişkiler” konu başlığı altında indekslenen, 2014-2023 yılları arasında yazılmış doktora düzeyindeki tezler incelenmiştir. Veri toplama süreci, veri kazıma, manuel veri girişi, kontrol ve doğrulama adımlarını içerir şekilde Ocak-Temmuz 2025 döneminde tamamlanmıştır. Oluşturulan veri setinin analizinde, tezlerin künye bilgileri kullanılarak betimleyici bibliyometrik bir analiz yapılmış; tezlerin yıllara, kurumlara, danışmanlara ve diğer yapısal özelliklere göre dağılımı incelenmiştir. İkinci aşamada ise, tez özetlerinde yazarların belirttiği anahtar kelimelerden oluşturulan 16.712 kelimelik bir derlem (corpus) üzerinden derlem destekli içerik analizi gerçekleştirilmiştir.

Makale dört temel bölüm altında yapılandırılmıştır. Literatür taraması başlığı altında, Türkiye’de Uluslararası İlişkiler disiplinine dair yapılan derlemeler ve ampirik çalışmaların genel çerçevesi özetlenmiştir. İkinci bölümde, bu çalışmanın en özgün yönünü teşkil eden araştırma tasarımı başlığı altında veri toplama ve analiz yöntemi hakkında detaylı bilgi verilmiştir. Takip eden üçüncü bölümde ise çalışmanın ampirik verileri mevcut literatür ışığında tartışılarak, Türkiye’de Uluslararası İlişkiler disiplininin genel görünümünü incelemeye konu olan doktora tezleri üzerinden değerlendirilmiştir.

Literatür Taraması

Türkiye’de Uluslararası İlişkiler disiplininin genel durumunu tartışan çalışmalar görece çok yakın dönemin ürünleridir. Çalışmaların çoğu yaklaşık son yirmi yıllık dönemde ortaya çıkmıştır. Alana dair önemli çıkarımları ortaya koyan ve öncül olarak değerlendirebileceğimiz bu çalışmaları kendi içinde iki temel kategoriye indirgeyerek sınıflandırabiliriz.

İlk olarak, Türkiye’de Uluslararası İlişkiler disiplininin tarihi, genel görünümü, çalışma odakları ve küresel literatürdeki yerini sorgulayan çalışmalardan bahsedebiliriz (Bkz. Bilgin, 2005; Bilgin ve Tanrısever, 2009; Aydın ve Mathews, 2008; Yazgan, 2012; Aydın ve Yazgan, 2010; Aydın, Kurubaş ve Özdemir, 2015). Ek olarak, tartışmayı farklı çalışma alanları özelinde değerlendiren derleme kitaplar da bu alandaki tartışmalara önemli katkı sağlamışlardır (Bkz. Canan-Sokullu, 2018; Ergun, Akgül-Açıkmeşe ve Üstün, 2023).

Bu kategoride sınıflandırabileceğimiz çalışmaların işaret ettikleri bazı ortak çıkarımlar vardır. Bunlardan ilki Türkiye’de Uluslararası İlişkiler disiplininin bir disiplin içinde olması gereken epistemolojik ve ontolojik tartışmaları çok geç dönemde yapılmaya başlandığı yönündedir. Bununla da ilintili olarak akademisyenlerin çalışma konuları, akademik araştırma tercihlerine dair bir dizi yapısal sorun vardır. Ayrıca, bu çalışmalara göre küresel Uluslararası İlişkiler disiplini içinde Türkiye’nin yeri ağırlık olarak “merkez-çevre paradigmasına” göre değerlendirildiğinde “çevre”de konumlanmaktadır. Alana özgü temel sorun ve durum tespiti açısından öncül çalışmalar olan bu çalışmaların temel problemi ise birçoğunun argümanlarının nicel verilerle desteklenmemiş olmasıdır.

İkinci kategori altında ise, çoğunluğu 2020 sonrasına tarihlenen, Türkiye’de Uluslararası İlişkiler disiplininin genel görünümünü nicel verilenlerle de destekleyerek tartışmaya açan çalışmalardan bahsedilebilir. Bu çalışmalar ağırlıklı olarak, alanda üretilen makalelere ve tezlere dair incelemelerini içerik analizi ve bibliyometrik analiz gibi veri analiz teknikleri ile sunarak, disiplinin Türkiye’deki genel durumunu değerlendirmeye almaktadırlar. Bu kategori altında bahsedebileceğimiz çalışmaların bir kısmı disiplinin genel görünümünü çıkarmak ve tartışmak için akademisyenlerin ürettikleri makalelere odaklanmaktadır (Bkz. Eyrice-Tepeciklioglu, 2013; İşeri ve Esentürk, 2016; Balcı, Cicioğlu ve Kalkan, 2019; Çokişler, 2019; Aydınli ve Biltekin, 2017; Gökçe, 2022; Tetik, 2022; Mehmetcik ve Hakses, 2023; Karamık ve Ermihan, 2023; Mehmetcik, Dal ve Hakses, 2025). Bu minvalde, özellikle uluslararası indekslerde taranan dergilerde yayınlanan Türkiye konulu makaleler ya da Türkiye adresli Uluslararası İlişkiler alanından akademisyenlerin makaleleri araştırma yöntemleri, çalışma konuları ve küresel alandaki etkileri bakımından analiz edilmiştir. Araştırma yöntemi ve odağı açısından bazı temel farklılıklar göstermekle birlikte bu çalışmalar, genel olarak Türkiye’de Uluslararası İlişkiler alanında çalışmalar ortaya koyan akademisyenlerin çalışma odağının ağırlıklı olarak Türkiye olduğuna işaret etmektedir.

Akademisyenler tarafından üretilen makaleleri odağına alan çalışmalara ek olarak benzer sorgulamalar, Türkiye’deki üniversitelerde üretilen Uluslararası İlişkiler alanındaki lisansüstü tezleri inceleyen belirli çalışmalar da vardır. Fakat tezlere odaklanan bu çalışmalardaki temel sorun ise genel olarak Uluslararası İlişkileri bir disiplin olarak ele almak yerine, belli çalışma konularının tezlerdeki genel görünümüne odaklanan çalışmalar olmalarıdır. Örneğin, Aydın (2023) “Afrika”; Üstün (2023) ve Çağlayan (2023) “Göç”; Demir ve

Avcı (2018) “Terörizm”; Özsu (2020) “Medya” gibi konulara odaklanmıştır. Konu odağı olmadan tezleri sadece Uluslararası İlişkiler konulu olmaları üzerinden inceleyen Kentmen-Çin, Akbaba ve Saraçoğlu (2024) ise, değerlendirmelerini cinsiyet temelli bir bakış açısı ile yapmışlar ve ağırlık olarak kadın tez danışmanları ve doktora öğrencilerinin genel durumuna odaklanmışlardır. Buna ek olarak Ergun vd. (2023) tarafından derlenen kitapta, Uluslararası İlişkiler alanındaki tezlerin değerlendirmesini alt alanlar ve bölgesel çalışmalar odağında nicel ve nitel verilerle değerlendiren kitap bölümleri de vardır.

Bu haliyle Türkiye’de Uluslararası İlişkiler disiplininin genel durumuna odaklanan çalışmalarda eksik bırakılan en önemli konulardan biri Türkiye’de Uluslararası İlişkiler disiplininin önemli çıktılarında olan tezlere bütüncül olarak odaklanılmamış olmasıdır. Oysa, disipline ilişkin sorgulamalarda o disiplin içinde üretilen tezlere odaklanmak özellikle akademik bilgi ve belge araştırmaları alanında oldukça yaygın olarak kullanılmaktadır.

Literatürdeki bu boşluğu hedef alan çalışmanın amacı, Türkiye’de Uluslararası İlişkiler alanında üretilen doktora tezlerinin konu ve alan odaklı değerlendirmesini sunmaktır. Böylece Türkiye’de Uluslararası İlişkiler disiplini altında çalışılan konuların ve alanların ne olduğu, bunların zamansal değişimleri ve tezlerin üniversite bazlı dağılımlarına dair bir değerlendirme sunularak Türkiye’de Uluslararası İlişkiler disiplini hakkındaki tartışmalara nicel verilerle katkı sağlanacaktır.

Araştırma Tasarımı

Veri Toplama Süreci

Araştırmada incelenen tezler, YÖKTEZ veri tabanından elde edilmiştir. YÖKTEZ veri tabanı, Türkiye’deki yüksek öğretim kurumlarında üretilen yüksek lisans ve doktora tezlerinin toplandığı ve erişime açıldığı dijital veri tabanıdır. İlgili veri tabanında tezler, yazar, danışman, üniversite, enstitü, anabilim dalı, yazım dili, sayfa sayısı, yıl, konu ve anahtar kelimelerden oluşan dizin bilgileri ile birlikte tez özetlerini içeren künye bilgilerini içerecek şekilde listelenmektedir.

Çalışma kapsamında tezler toplanırken, üç temel filtrelene koşulu uygulanmıştır. İlk olarak araştırma amacına uygun olarak künye bilgisindeki *konu* bölümünde “Uluslararası İlişkiler” ifadesi yer alan tezler filtrelenmiştir.¹ İkinci olarak, incelenecek veri setinin odağını netleştirmek adına sadece doktora seviyesindeki tezler filtrelenmiştir.² Üçüncü olarak, verinin güncelliğini sağlamak amacıyla zaman aralığı 2014-

2023 yılları arasını kapsayacak şekilde on yıllık periyoda indirgenmiştir.³

İlgili filtrelemelere göre tespit edilen tezler, Ocak 2025-Nisan 2025 aralığında YÖKTEZ veri tabanından ağırlıklı olarak manuel ve kısıtlı olarak yarı-otomatik yöntemlerle toplanmıştır.⁴ Toplama işlemini takiben veri temizleme işlemleri ve kontrolleri manuel olarak yapılmıştır. Veri toplama protokolü Haziran 2025-Temmuz 2025 arasındaki ikinci tez tekrar edilip, hem oluşturulan veri seti üzerindeki ikinci kontrol sağlanmış hem de bu süreçte sisteme eklenen tezler veri setine dahil edilmiştir.⁵

Sonuç olarak, 2014-2023 yılları arasında tarihlenen YÖKTEZ veri tabanına kayıtlı “Uluslararası İlişkiler” konulu 1621 tez tespit edilmiştir. Bu tezlerden Yurtdışı Enstitülerde hazırlanmış olan ve denklik işlemleri sebebiyle sisteme kaydedilen 72 tez, oluşturulan veri setinden çıkarılarak 1549 tez analize dahil edilmiştir.

Veri Analiz Süreci

Veri analizi sürecinde iki katmanlı bir analiz süreci izlenmiştir. İlk olarak YÖKTEZ sistemi üzerinden toplanan tezler (n=1549) tanımlayıcı bibliyometrik bilgileri üzerinden incelenmiştir. Bu aşamada incelenen veri seti; yıllar içindeki değişimleri, üniversite bazlı dağılımları, danışman profilleri, tez dili ve sayfa sayısı gibi yapısal özellikleri üzerinden değerlendirilmiştir.

Bu aşamanın iki temel amacı vardır. İlk olarak daha önce odaklanılmamış bir konu olan Türkiye’de Uluslararası İlişkiler konulu doktora tezlerinin genel görünümü hakkında fikir vermektir. İkinci olarak ise incelenen veri setine dair tanımlayıcı bilgileri sunarak veri seti hakkında daha detaylı bir görünüm sağlamaktır. Bu hali ile betimleyici bilgiler, analizin ikinci aşaması olan derlem destekli konu ve alan odaklı içerik analizi için bir zemin oluşturacaktır.

Veri analiz sürecinin ikinci aşamasında incelenen veri setinde odaklanılan doktora tezlerine, çalışan konular, bölgeler ve bunların dönemsel değişimini görmek adına derlem destekli içerik analiz yapılmıştır.

İçerik analizi metin, belge, görsel veya iletişim materyallerindeki verileri sistematik şekilde inceleyerek, verilerdeki belirli kelime, tema, kavram veya kategorilerin sıklığını ve dağılımını nicel verilerle ortaya çıkarmayı sağlayan bir analiz türüdür (Metin ve Ünal, 2022: ss. 275-276). Farklı teknik ve türleri olmakla birlikte nitel verinin incelenmesinde araştırmacının müdahalesi ve içerikleri tanımlayıcı olma rolü belirgindir.

Derlem bilimi (corpus linguistics) ise temelde dilbilim alanında kullanılan, geniş ölçekli metinlerin sistematik biçimde incelenmesine dayanan bir nitel veri analiz tekniğidir (Baker, 2006: s. 1). Bu analiz tekniği metinlerdeki sözcüklerin, ifadelerin ve kavramsal kümelerin sıklık ve bağlam analizleri aracılığıyla içerik üzerinde objektif çıkarımlar yapılmasına olanak tanır. Bu haliyle derlem analizi içerik analizindeki nicelleştirilme sürecini kolaylaştırır. Bunun yanında araştırmacının müdahalesini en aza indirgeyerek geçerlilik sağlamaktadır.

Bu çalışmada derlem destekli içerik analizi sürecinde, incelenen tezlerin (n=1549), yazarları tarafından tezlerin özet bölümü altında belirttikleri anahtar kelimeler temel alınmıştır. Bu anahtar kelimelerle oluşturulan derlemin büyüklüğü 16712 kelimedir. Oluşturulan bu derlem üzerinden, Türkiye’de Uluslararası İlişkiler disiplinde doktora tezlerinin hangi araştırma konularına yoğunlaştığı, bölgesel odaklarının ne olduğu ve bu yönelimlerin zaman içinde nasıl bir değişim gösterdiği analiz edilmiştir.

Analizler ve görselleştirmeler sırasında, MS Excel, Visone, AntConc 4.3.1 gibi programlardan yararlanılmıştır.

Bulgular ve Tartışma

Betimleyici Bibliyometrik Veriler

Yıllara Göre Tezler

Grafik 1, 2014 – 2023 yılları arasında Türkiye’de Uluslararası İlişkiler alanında yazılan doktora tezlerinin yıllara göre dağılımını göstermektedir. Buna göre, çalışmanın odağına aldığı 1549 doktora tezinin yıllara göre dağılımları incelendiğinde, yıllar içindeki küçük çaplı dalgalanmalara rağmen, genel olarak artan bir eğilim izlediği görülmektedir. Fakat bu artışı da kendi içinde 2018 öncesi ve sonrası olarak iki döneme ayırmak mümkündür. Zira, 2019 yılından başlayarak, özellikle de 2022 ve 2023 yılları arasında ciddi artışlar gözlemlenmektedir. 2019-2023 arasındaki beş yıllık dönemde yazılan tez sayısı, bir önceki beş yıllık dönemde yazılan tez sayısı ile karşılaştırıldığında yaklaşık olarak 2 kat artmıştır.

Grafik 1: Yıllara Göre Uluslararası İlişkiler Konulu Doktora Tezleri

Fakat bu noktada, grafikte gözlemlenen artış eğiliminin, yalnızca Uluslararası İlişkiler konulu tezlerin sayılarına dair bir artışa işaret ettiğini unutmamak gerekir. Oysa elimizde, incelenen döneme dair Uluslararası İlişkiler ilintili doktora programlarının ya da bu programlardaki öğrenci sayılarına dair ek veri olmadığı için, tez sayılarının program sayılarıyla orantısız artış/azalış eğilimlerini hesaplamak mümkün değildir. Bu sebeple, grafiğin işaret ettiği artışın bir program kapasitesi artışı olarak algılanmaması elzemdir.

Yine de incelenen veri setinde gözlemlenen yıl bazlı artışın, genel olarak Türkiye’de lisansüstü eğitimde görülen nicel artışla benzer bir trend gösterdiğinin altını çizmemiz gerekir. YÖKTEZ istatistiklerine göre aynı dönemde bütün uzmanlık alanlarındaki doktora tez sayısı 2014 yılında 5532 iken, 2019 yılında 8391 olmuş ve 2023 yılında 12957’ye ulaşmıştır (Yükseköğretim Kurulu, t.y.). Benzer şekilde, doktora seviyesinde öğrenci sayılarının artışının, OECD ve diğer gelişmekte olan ülkelerde de gözlemlendiğini ortaya koyan çalışmalar da vardır. (Bkz. Sarrico, 2022). Buna göre, incelenen veri setindeki doktora tezlerine dair yıl bazlı çıkarımlar, küresel ve Türkiye’deki yüksek öğretimdeki genel trendler ile örtüşmektedir.

Üniversitelere Göre Dağılımı

Tezlerin üniversiteler bazında dağılımı incelendiğinde, kurum ve şehir bazlı çıkarımlara da ulaşmak mümkündür. Aşağıda yer alan Tablo 1, Uluslararası İlişkiler konusunda en çok doktora tezi üreten ilk 15 üniversiteyi sıralamaktadır. Tablo 1, geleneksel olarak Sosyal Bilimlerde güçlü olan devlet üniversitelerinin hakimiyetini açıkça ortaya koymaktadır. İstanbul Üniversitesi

179 tez ile lider konumdadır. Onu takip eden Marmara Üniversitesi (111), Ankara Üniversitesi (102), ODTÜ (88) ve Gazi Üniversitesi (75) gibi köklü kurumlar ilk beşte yer almaktadır.

Üniversite Adı	Üniversite Türü	Tez Sayısı
İstanbul Üniversitesi	Devlet	179
Marmara Üniversitesi	Devlet	111
Ankara Üniversitesi	Devlet	102
Orta Doğu Teknik Üniversitesi	Devlet	88
Gazi Üniversitesi	Devlet	75
Sakarya Üniversitesi	Devlet	72
Selçuk Üniversitesi	Devlet	54
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	Devlet	53
Trakya Üniversitesi	Devlet	47
Dokuz Eylül Üniversitesi	Devlet	46
Uludağ Üniversitesi	Devlet	41
Yeditepe Üniversitesi	Vakıf	39
Polis Akademisi	Devlet	38
Yıldız Teknik Üniversitesi	Devlet	37

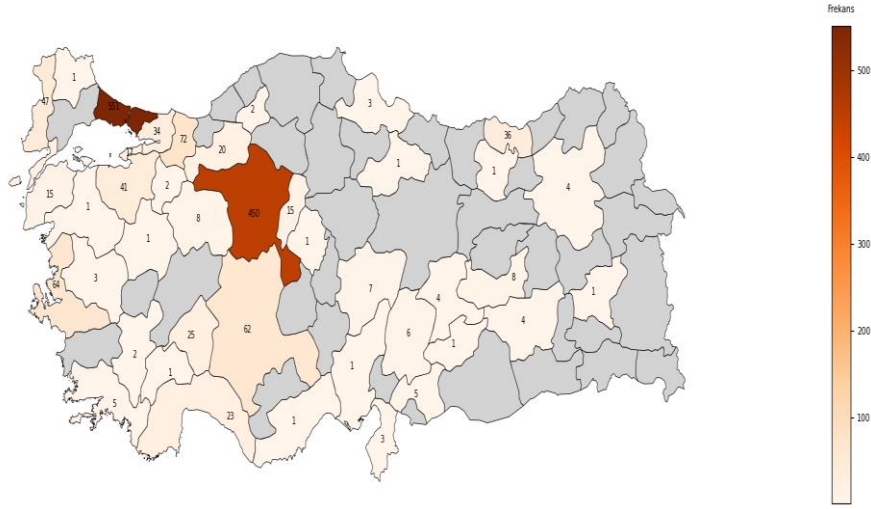
Tablo 1: En Çok Doktora Çalışması Üreten İlk On Beş Üniversite

Bunun yanında, Tablo 1’de görüleceği üzere, Uluslararası İlişkiler alanında en çok doktora tezi üreten ilk 15 üniversite sıralamasına giren tek vakıf üniversitesi 39 tezle Yeditepe Üniversitesi’dir. Tabloda yer almamakla birlikte, vakıf üniversitelerini kendi içinde değerlendirdiğimizde, Yeditepe Üniversitesi’ni, İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi (26), Koç Üniversitesi (20), Kadir Has Üniversitesi (19), Beykent Üniversitesi (17) takip etmektedir. Yine de genel değerlendirmede toplam tezlerin ezici bir çoğunluğunun (%87) devlet üniversitelerinde tamamlandığı görülmektedir. Vakıf üniversitelerinin payı ise yalnızca %13’tür. Bu durum, Türkiye’deki lisansüstü eğitim ve araştırma ekosisteminde devlet üniversitelerinin tarihsel olarak yerleşik kapasitesinin, köklü akademik kadrolarının ve daha geniş erişilebilirliğinin bir yansıması olarak değerlendirilebilir.

Fakat bu noktada, Tablo 1’e göre yapılan değerlendirmenin ilgili üniversitelerin program kapasiteleri ya da üretkenlikleri hakkında çıkarımlara sebebiyet vermemesi önemlidir. Zira, Tablo 1’de yer alan tezlere dair mutlak sayılar, sadece incelenen dönemdeki doktora tez sayılarını göstermektedir. Elimizdeki veri seti, üniversitelerin toplam tez sayısını programın aktif yılına oranlayarak bir “yıllık ortalama üretkenlik” karşılaştırması yapmaya imkân vermemektedir. Bu sebeple bu araştırma kapsamında, üniversitelerin Uluslararası İlişkiler doktora programlarının kaç yıldır aktif olduğu ve

tarihsel olarak biriktirdiği akademik kapasitenin bu sayılara etkisi ölçülememiştir.

Tezlerin üretildiği üniversitelerin lokasyonları temel alınarak bir değerlendirme yapıldığıdaysa, akademik üretimin büyük ölçüde İstanbul ve Ankara metropollerinde merkezileştiğini görülmektedir. Aşağıda yer alana Harita 1, tez üretiminin coğrafi olarak nasıl yoğunlaştığını görselleştirmektedir. Buna göre, Tablo 1 altında da bahsedilen, İstanbul'daki ve Ankara'daki üniversitelerde üretilen sayıca fazla doktora tezi sebebiyle, bu şehirlerde üretilen tezlerde de bir yoğunlaşma olduğu görülmektedir. Bu iki şehri, Sakarya (72), İzmir (64), Konya (62), Bursa (41), Trabzon (36) gibi şehirler takip etmektedir. Bunun yanında, birçok şehirde doktora tezi üretimi ya çok az seviyededir ya da hiç yoktur.

Harita 1: Uluslararası İlişkiler Konulu Doktora Tezlerinin Şehir Bazlı Dağılımı

Tezlerin coğrafi dağılımının metropollerde ve köklü üniversitelerde yoğunlaşmasına dair çıkarımlar, Türkiye’de yüksek öğretimin genel görünümü ile de örtüşmektedir. Örneğin, Özdemir ve Aypay’ın (2022) çalışmalarında altını çizdikleri gibi, uzun yıllardır faaliyet gösteren üniversitelerin yükseköğretim alanındaki çalışmalarda etkinlikleri açıktır. Oysa, Uluslararası İlişkiler alanındaki bu coğrafi dağılıma dair incelemeler oldukça kısıtlıdır. Türkiye’de Uluslararası İlişkiler disiplinin küresel yapıdaki yerini odağa alan çalışmalar ağırlıklı olarak “merkez-çevre paradigması”ndan yaklaşılarak, Türkiye’yi “çevre”de konumlandırmaktadır (Bilgin, 2005; Bilgin ve Tanrısever, 2009; Aydın ve Mathews, 2008). Fakat tezlerin şehir bazlı dağılımı incelendiğinde, metropoller etrafından

gözlemlenen yoğunlaşma da “merkez-çevre” tartışmasına dair yorumların ülke içinde de yapılması gerekliliğini düşündürmektedir.

Enstitü ve Anabilim Dalları

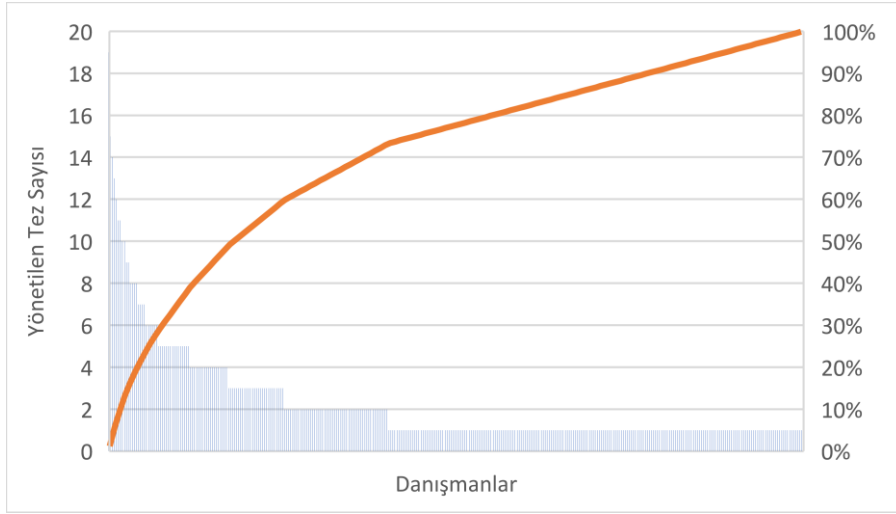
Tezlerin enstitü bazlı dağılımları incelendiğinde, sayıca en fazla tezin Sosyal Bilimler Enstitüleri (1183) ve Lisansüstü Eğitim Enstitüleri (141) çatıları altında yazıldığı görülmektedir. Bunun yanında, özellikle ihtisas enstitüsü olarak bilinen, Orta Doğu Enstitüleri (48), Güvenlik Bilimleri Enstitüsü (37), Savunma/Strateji Enstitüleri (32) ve Avrupa Araştırmaları Enstitüleri (20) gibi enstitülerin de tez araştırmalarında önemli yer tuttıkları görülmektedir.

Ek olarak, tezlerin anabilim dalı bazlı dağılımları incelendiğinde, doğal olarak Uluslararası İlişkiler Ana Bilim Dalı (715) ve Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Ana Bilim Dalı (253) en büyük paya sahiptir. Bunun yanında, Tarih (85), Avrupa Birliği (46), Uluslararası Güvenlik (30), Hukuk (23) gibi anabilim dallarında da Uluslararası İlişkiler konulu tezlerin üretildiği görülür. Güvenlik Bilimleri, Ortadoğu ve Avrupa Çalışmaları Enstitüleri gibi uzmanlaşmış enstitülerin ve Tarih, Kamu Hukuku gibi komşu disiplinlerin anabilim dallarının önemli katkısı, Türkiye'deki Uluslararası İlişkiler disiplininin disiplinlerarası doğasını net bir şekilde ortaya koymaktadır.

Danışman Profilleri

Tezlerin danışmanlarına dair profiller incelendiğinde ise birkaç önemli sayısal çıkarıma ulaşılır. Bunlardan ilki, tez danışmanlarının unvan bazlı dağılımı incelendiğinde, tez danışmanlarının büyük çoğunluğunun Prof. Dr. (%68) unvanına sahip olduğu görülür. Doç. Dr. unvanına sahip akademisyenler %22'lik bir paya sahipken, Dr. Öğr. Üyesi payı %10'dur.⁶

Ek olarak incelenen dönemde, danışman başına düşen doktora tez sayısı ortalaması 2,23'tür. Bunun yanında, incelenen veri setindeki danışmanların %74'ü bu ortalamanın altında kalmaktadır. Aşağıda yer alan Grafik 2, tezlerin danışman bazlı dağılımını göstermektedir.

Grafik 2: Danışman Başına Düşen Tez Dağılımı

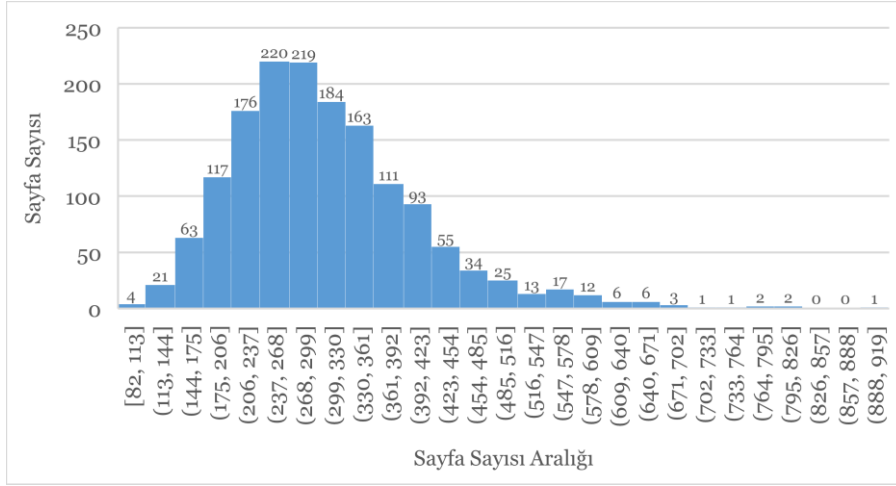
Dağılımdaki bu piramit yapısı, alandaki akademisyenlerin büyük bir çoğunluğunun nadiren veya çok seyrek olarak doktora öğrencisi yetiştirdiği şeklinde yorumlanabilir. Fakat burada, çıkarımın ve verinin yanlış anlaşılmasını engellemek adına bir serh düşmek gerekir. Zira, bu araştırmada danışman profillerine dair veriler toplanırken, sadece incelenen dönemdeki doktora tezlerinin künye bilgileri esas alındığı için, kurumsal kapasite, kurum bazında akademisyen profilleri, akademisyenlerin kıdem bilgilerini içermediğinden kaynaklı “akademisyen üretkenliği” hakkında analiz yapmaya imkân vermemektedir. Yine de incelenen veri setinde Uluslararası İlişkiler alanındaki tezlerde danışmanlık profilleri açısından kıdemli akademisyenlerin sayıca daha çok teze danışmanlık yaptığı yönündeki çıkarımın, Türkiye’de başka konulardaki tezler üzerine incelemeler yapan araştırmacıların (Bkz. Özmen ve Kınık, 2015; Tombak ve Akdemir, 2024) çıkarımları ile örtüştüğünü de eklemek gerekir.

Tezlerin Yapısal Özellikleri: Dil ve Sayfa Sayısı

Tezlerin künye bilgileri temel alınarak oluşturulan veri setinde, tezlerin genel yapısına dair, sayfa sayısı ve yazım dili olmak üzere iki temel bilgiye ulaşma imkânı vardır.

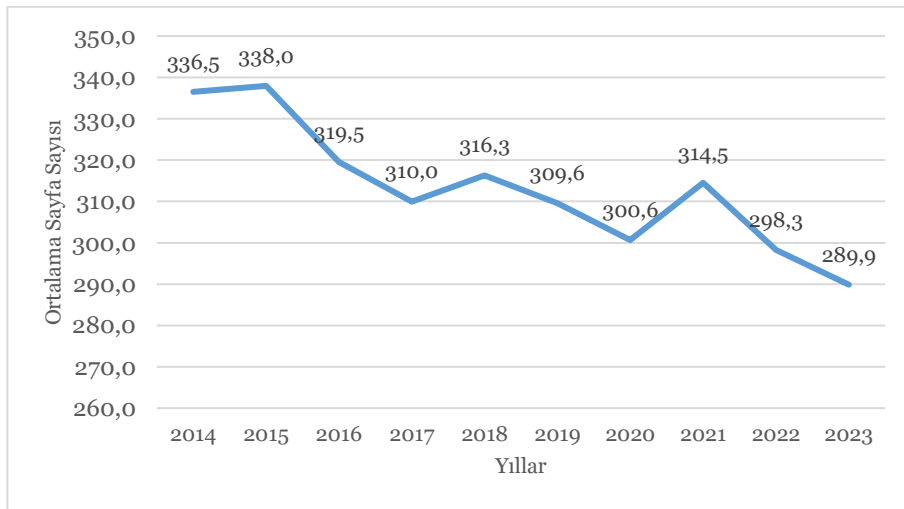
Tezlerin sayfa sayılarına dair yapısal bir değerlendirme yapıldığında genel dağılım ve yıllık trend hakkında birkaç çıkarıma varmak mümkündür. Aşağıda yer alan Grafik 3, sayfa sayısına göre tezlerin dağılımını göstermektedir. Tezlerin büyük çoğunluğu 150 ile 350 sayfa aralığında toplanmıştır. Dağılımın zirvesi 176-220 sayfa aralıklarındadır. Buna rağmen, istisnai

olmakla birlikte, 100 sayfanın altında ve 400 sayfanın üstünde tezler olduğu da görülür.

Grafik 3: Tezlerin Sayfa Sayılarına Göre Dağılımı

Buna ek olarak, tez sayfa sayılarında yıllar içindeki değişim değerlendirildiğinde, incelenen on yıllık periyot içinde tezlerin ortalama sayfa sayılarında genel olarak azalan bir eğilim tespit edilmiştir. 2014 yılında 336.5 sayfa olan ortalama, 2023 yılında 289.9 sayfaya düşmüştür. Aşağıda yer alan Grafik 4, yıllara göre ortalama tez sayfa sayıları temel alınarak hazırlanmıştır.

Grafik 4: Yıllara Göre Tezlerin Ortalama Sayfa Sayısı

Buna göre, incelenen on yıllık periyotta üretilen tez sayıları artış eğilimi gösterirken (Bkz. Grafik 1), ilgili tezlerin hacimlerinde ise kayda değer bir düşüş eğilimi

gözlemlenmektedir (Bkz. Grafik 4). Yapılan hesaplamalara göre, ilgili doktora tezlerinin genel ortalama sayfa sayısındaki azalış oranı %13.86'dır.

Tez yazım dili açısından incelendiğinde ise, ağırlıklı olarak Türkçe tezler yazıldığını görmekteyiz. Buna göre tezlerin %76,15'i Türkçe yazılmışken, İngilizce tezlerin oranı %23,25'tür. Bunun yanında %0,6 ağırlığa sahip Fransızca ve 1 adet Arapça tezin ise genel toplam içindeki yeri oldukça sembolik kalmaktadır.

Yıllar bazında İngilizce yazılan tez sayılarının durumu incelendiğinde, doktora tez sayılarındaki genel artış eğilimine paralel olarak, İngilizce yazılan tezlerin sayısı 2014'te 13 iken, özellikle 2019'dan sonra yükselerek 2023'te 56'ya ulaştığı görülür. Fakat, İngilizce yazılan tezlerin oranında belirgin ve tutarlı bir artış eğilimi gözlenmemiştir. İngilizce tezlerin toplam tez içindeki oranı, 2015 yılında ulaştığı %28,5'lik oran dışında genellikle %19-%26 aralığında dalgalanmıştır.⁷

Yüksek Öğretim Kurulu'nun konu hakkında farklı düzenlemeleri olmakla birlikte genel uygulamada lisansüstü tezlerde yazım dili ilgili programın eğitim-öğretim dilindedir.⁸ Bu sebeple, her ne kadar bu araştırma genel olarak ilgili doktora programlarının yapısı hakkında veri barındırmıyor olsa da yasal uygulamanın çizdiği sınırlara göre tezlerde Türkçe'nin ağırlıklı olarak kullanılması, Türkçe eğitim-öğretim yapan doktora programlarının da ağırlığını işaret etmektedir.

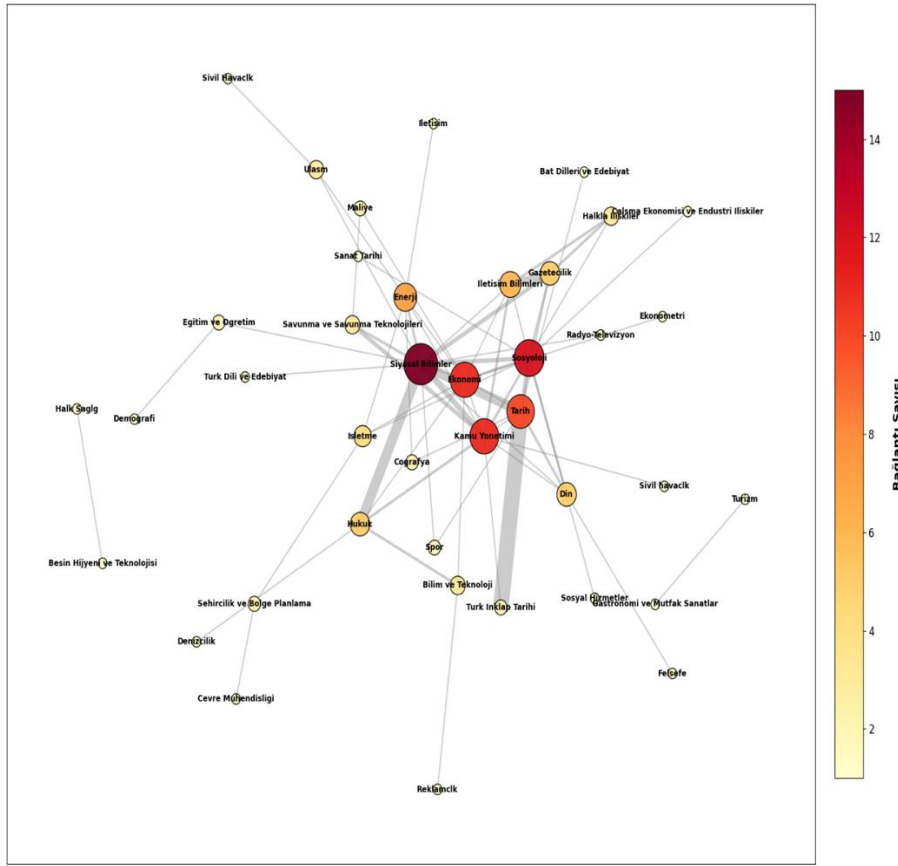
İçerik Analiz Analizi

Oluşturulan veri setine göre, incelenen tezlerde çalışılan konular ve bölgesel odaklar hakkında analiz yapmak için iki temel noktaya odaklanılabilir. Bunlardan birincisi verilerin alındığı YÖKTEZ veri tabanındaki konu bilgisidir. İkincisi ise yazarın tez özetlerinde belirttiği anahtar kelimelerdir. Bu başlık altında, Türkiye’de Uluslararası İlişkiler alanında üretilen doktora tezlerinde çalışılan konu, ülke ve bölge odaklarının ne olduğuna odaklanan araştırmanın ikinci sorusuna cevap bulmak amacıyla analiz edilen veriler sunulacaktır.

YÖKTEZ Verilerine Göre Tezlerin Konu Örüntüsü

YÖKTEZ veri tabanına bilgi giriş işlemi tamamen tez yazarının sorumluluğundadır. Bilgi girişi sırasında tez yazarından en az bir en fazla üç adet daha önceden sistemde belirtilmiş “konu” seçimi yapması istenmektedir. Veri tabanı altında listelenen bu konular genel olarak anabilim dallarının uzmanlık alanları ile ilişkili olarak, “Uluslararası İlişkiler”, “Siyaset Bilimi”, “Tarih”, “Hukuk”, “Ekonomi” gibi başlıklar altından seçilmektedir.

Çalışmanın veri toplama sürecinde ilgili veri tabanındaki tezlerin künye bilgisindeki *konu* bölümünde “Uluslararası İlişkiler” ifadesi yer alan tezler odaklanılmıştır. Dolayısıyla çalışma kapsamında oluşturulan veri setindeki 1549 tez, “Uluslararası İlişkiler” *konusu* ile yazarları tarafından direkt olarak ilişkilendirilen çalışmalardır. Fakat veri seti üzerindeki düzenlemeler sırasında, yazarların birden fazla *konu* seçimi yaptıkları durumlar olduğu görülmüştür. Bu sebeple yazarların tezlerini en fazla ilişkilendirdikleri diğer disiplinler alanların ne olduğu ve bunun Uluslararası İlişkiler disiplini ile örüntüsünü görmek adına, YÖKTEZ veri tabanından sağlanan *konu* bilgisi temel olarak aşağıda görülen Grafik 5 oluşturulmuştur.

Grafik 5: YÖKTEZ Verilerine Göre Tezlerin Konu Örüntüsü

Buna göre, Uluslararası İlişkiler alanıyla en çok ilişkili olarak etiketlenen alanların Siyaset Bilimi, Tarih, Kamu Yönetimi, Ekonomi ve Hukuk gibi Sosyal Bilimler alanları olduğu net şekilde görülmektedir. Bunun yanında ağırlıkları görece daha düşük olmakla birlikte, eğitim, iletişim ve sağlık gibi alanların da kendi içinde diğer bir odağı oluşturduğu çıkarımına varılabilir. Fakat nihayetinde yapılacak en önemli

çıkarmın Uluslararası İlişkilerin Sosyal Bilimlerin diğer önemli alanları ile disiplinler bir kesişimde konumlandığıdır.

Bu sonuç, bir disiplin olarak Uluslararası İlişkileri Sosyal Bilimler alanında nerede durduğu tartışmalarına önemli bir veri sağlamaktadır. Zira, Uluslararası İlişkiler, Aydınlı vd. (2015) tarafından “melez disiplin”, Kut (2005: 94) tarafından “disiplinlerarası” olarak tanımlanmaktadır. Buna göre, disiplin, Tarih, Hukuk, Siyaset Bilimi ve Ekonomi gibi alanlardan beslenmektedir. Dolayısıyla, YÖKTEZ verilerine göre oluşturulan tezlerin konu örüntüsü bu disiplinlerarası konumlanmayı doğrular niteliktedir.

Konu Odaklı Analiz

Disiplinlerarası konumlanma hakkında genel bir değerlendirme sunan bu analize ek olarak, tezlerde çalışılan konular ve bölgesel odaklar hakkında değerlendirme yapmak için başvurulabilecek ikinci adım ise, tez künyeye içeriklerine yapılacak bir içerik analizidir. Bu başlık altında, incelenen tezlerin yazarları tarafından tez özetlerinde belirtilen anahtar kelimeler temel alınarak bir derlem analizi yapılmıştır. ^{9 10}

Tezlerde Çalışılan Konular

Aşağıda yer alan Tablo 2, tezlerin anahtar kelimeleri temel alınarak hazırlanan 16712 kelimelik derlemde en sık geçen kelimelerden ilk 15’i listelemektedir.

Sıralama	Sıklık	Kelime
1	443	policy
2	390	international
3	325	foreign
4	313	security
5	233	relations
6	229	turkey
7	209	turkish
8	198	european
9	175	union
10	167	power
11	144	state
12	144	war
13	137	diplomacy
14	125	identity
15	117	political

Tablo 2: Tezlerin Anahtar Kelimelerinde En Sık Kullanılan On Beş Kelime

Tabloda görülen kelimeler, Türkiye'deki Uluslararası İlişkiler alanındaki doktora araştırmalarının entelektüel

gündemine dair genel bir değerlendirmeyi sunmaktadır. Buna göre, "international" (443), "foreign" (390), "security" (325), "turkey" (233), "turkish" (229), "european" (209) "power" (175), "state" (167), "war" (144) gibi en sık kullanılan kelimeler olarak disiplinin temel odağını net şekilde vurgular. Dolayısıyla, tezlerde disiplinin Türkiye merkezli, güvenlik odaklı ve Batı ile ilişkiler (özellikle AB) bağlamında şekillenen karakterinin etkisini açık şekilde görmek mümkündür.

Bu çıkarım, Özcan'ın (2007) tanımladığı hali ile Uluslararası İlişkiler çalışmalarındaki "Türkiye odaklılık" durumunu desteklemektedir. Zira, Yazgan (2012), İşeri ve Esentürk (2016), Mehmetcik ve Hakses (2023), Çoşkun'un (2019) çalışmalarında da bulunduğu gibi, Türkiye'de Uluslararası İlişkiler alanında çalışmalar üreten akademisyenlerin çalışmalarında da Türkiye ve Türk Dış Politikası etkisi görünürdür. Benzer bir örüntü, alandaki doktora tezlerinde de açık şekilde görülmektedir.

Çalışan Konulardaki Değişim

Bunun yanında, tezlerde çalışılan konularda zaman içinde değişimlerin ne durumda olduğunu görmek için tezleri 2014-2018 ve 2019-2023 dönemleri olarak iki döneme ayırarak ikincil bir analiz yapılmıştır. Aşağıda yer alan Tablo 3'te her iki dönemde tezlerdeki anahtar kelimelere göre farklılaşmaları görülmektedir.¹¹

2014-2018 Dönemi					2019-2023 Dönemi				
Sıralama	Sıklık	Keyness	Etki	Kelime	Sıralama	Sıklık	Keyness	Etki	Kelime
1	105	+ 21.06	0.0358	turkish	1	19	+ 17.03	0.0038	türkiye
2	122	+ 13.9	0.0077	nuclear	2	12	+ 10.75	0.0024	systems
3	5	+ 10.57	0.0018	internationalization	3	11	+ 9.86	0.0022	complex
4	5	+ 10.57	0.0018	opposition	4	11	+ 9.86	0.0022	studies
5	5	+ 10.57	0.0018	property	5	104	+ 9.15	0.0205	diplomacy
6	9	+ 10.3	0.0032	economics	6	37	+ 8.86	0.0074	trade
7	166	+ 10.21	0.0549	international	7	20	+ 8.59	0.004	neo
8	15	+ 10.17	0.0053	problem	8	50	+ 8.33	0.0099	china
9	11	+ 9.27	0.0039	democratization	9	9	+ 8.07	0.0018	failed
10	8	+ 8.61	0.0028	elites	10	9	+ 8.07	0.0018	populism
11	22	+ 8.45	0.0077	cyprus	11	15	+ 8.00	0.003	immigration
12	102	+ 8.11	0.0346	relations	12	14	+ 7.24	0.0028	road
13	9	+ 8.09	0.0032	weapons	13	14	+ 7.24	0.0028	sanctions
14	6	+ 7.8	0.0021	euro	14	8	+ 7.17	0.0016	belt
15	20	+ 7.29	0.007	israel	15	8	+ 7.17	0.0016	daesh
16	7	+ 6.97	0.0025	english	16	8	+ 7.17	0.0016	offensive
17	16	+ 6.72	0.0056	soviet	17	8	+ 7.17	0.0016	qatar
					18	8	+ 7.17	0.0016	refugees

Tablo 3: 2014-2018 ve 2019-2023 Dönemlerinin Keyness (Anahtarlık) Analizi Veriler

Genel çerçevede çalışılan konular, ağırlıklı olarak Türkiye, dış politika ve güvenlik bağlamında olsa da (Bkz. Tablo 2), 2014-2018 ve 2019-2023 dönemleri arasında paradigmadaki kaymalar olduğu gözlemlenebilir (Bkz. Tablo 3). Buna göre, iki dönem kıyaslandığında, ilk dönemde araştırmaların büyük ölçüde Türkiye'nin demokratikleşme gibi iç siyasi dinamikleri ve ikili ilişkiler bağlamındaki geleneksel dış politika meseleleri (Kıbrıs, İsrail) ile klasik uluslararası ilişkiler söylemleri etrafında şekillenmiştir. 2019-2023 dönemi ise, disiplinin gündeminde küresel sistemdeki tartışmalarla da paralel değişimlerin etkileri görülmektedir. Bu dönem, "diplomasi" ve "yaptırımlar" gibi kavramları çalışmalar barındırırken, Çin ve Kuşak-Yol İnisiyatifi'ne yönelik artan ilgi jeopolitik odağın Asya'ya kaymakta olduğuna işaret etmektedir. Aynı zamanda, göç, mülteci krizi ve askeri operasyonlar gibi güncel güvenlik meseleleri ile ekonomi-politik konuların kesişimi araştırmalarda belirgin bir şekilde yer bulmuştur. Bu dönemde, Türkiye'nin sınır güvenliği ve AB ile olan mülteci anlaşmaları gibi ulusal dış politika ajandasının araştırmalara yansımalarının olduğu şeklinde yorum yapılabilir.

Sonuç olarak, bu iki dönem arasındaki geçiş, Türkiye'deki Uluslararası İlişkiler disiplininin dinamik ve değişken doğasını açıkça ortaya koymaktadır. Disiplinin, bir yandan iç siyaset ve geleneksel dış politika gündemi ile sınırlılıklarını sürdürürken, diğer yandan küresel sistemik değişimlere uyum sağlama çabası içinde olduğu çıkarımına varılabilir. Ek olarak, zamansal kaymalar, disiplinin Türk Dış Politikasındaki kritik olaylara ve uluslararası siyasetteki güncel tartışmalara reaktif ajanda geliştirmesi olarak da algılanabilir. Haliyle bu durum, disiplinin güncel politik gelişmelere reaktif doğasını teyit etmekte, Aydınli vd.'nin (2015, s. 121-122) eleştirdiği "olay eksenli olma" eğilimle örtüşmektedir. Aydınli vd. (2015, s. 121-122) da altını çizdiği gibi, disiplin içindeki çalışmalar Türk Dış Politikası ve bölgede çıkan güncel sorunlar etrafında dönemsel olarak şekillenmekte oluşu, derinleşmeye ve uzmanlaşmaya dair problemleri de beraberinde getirmektedir. Çalışmanın ortaya koyduğu veriler bu durumu ölçmüyor olsa da bu verilerden yola çıkarak, Aydınli vd. (2015) tarafından ortaya konulan bu eleştiriyi tekrardan düşünenin gerekliliği vurgulamaktadır.

Tezlerde Çalışılan Ülkeler

Aşağıda yer alan Tablo 4, tez anahtar kelimeleri temel alınarak oluşturulan derlemde en sık tekrar eden ilk 15 ülkeyi ve bunların tekrar sıklıklarını göstermektedir. Tablo, Türkiye'deki Uluslararası İlişkiler araştırmalarının coğrafi odağının çarpıcı bir şekilde Türkiye'nin kendisi (458) ve yakın çevresi olduğunu

doğrular. Her ne kadar bir ülke olarak tanımlanmasa bile, tezlerde Avrupa Birliği’ni (293), Türkiye’den sonra en fazla odaklanılan aktör olduğu görülür. ABD (140) ve Rusya (132) küresel güçleri, İran (85), Suriye (76), Irak (47), ve İsrail (46) gibi komşu ve bölgesel ülkeler takip etmektedir. Ek olarak, listede önemli kabul edilebilecek bir tekrar sıklığı ile Çin’in (70) de yer bulduğunun altını çizmek gerekir.

Ülke	Tekrar Sayısı
Turkey	458
EU	293
USA	140
Russia	132
Iran	85
Syria	76
China	70
Iraq	47
Israel	46
Cyprus	40
Britain	35
Germany	34
Greece	32
Ukraine	30
Afghanistan	25

Tablo 4: Tezlerin Anahtar Kelimelerinde En Sık Geçen On Beş Ülke

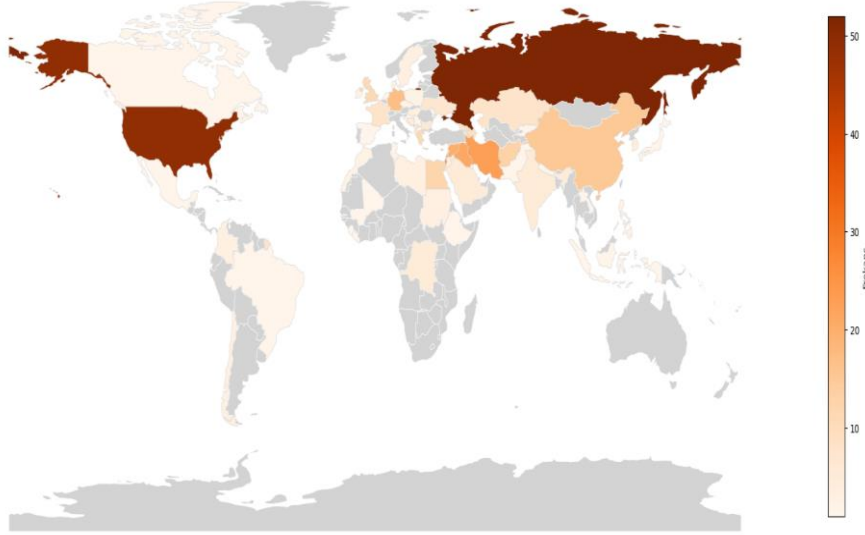
Çalışılan Ülkelerdeki Değişim

Bunun yanında, tezlerde odaklanılan ülkelerin dönemsel değişimi de önemli sonuçlar göstermektedir. Aşağıda yer alan Harita 2, 2014-2018 yılları arasında tezlerde odaklanılan ülkelerin dağılımını gösterirken, Harita 3 ise, 2019-2023 yılları arasındaki dağılımı göstermektedir.¹²

Haritalara göre, dört temel çıkarıma ulaşılabılır. İlk olarak her iki dönemde de Amerika Birleşik Devletleri ve Rusya’ya ek olarak, Ortadoğu ülkelerinin ağırlığı oldukça belirgindir. Bunun yanında, özellikle Çin’i odağına alan çalışmalarda ikinci dönemdeki bir artış açıkça görülmektedir. Üçüncü olarak, ilk dönemde görece çok az sayıda Afrika ülkesine odaklanılırken, ikinci dönemde Afrika kıtasından daha fazla ülkenin çalışılmaya başlandığı görülür. Son olarak, halen

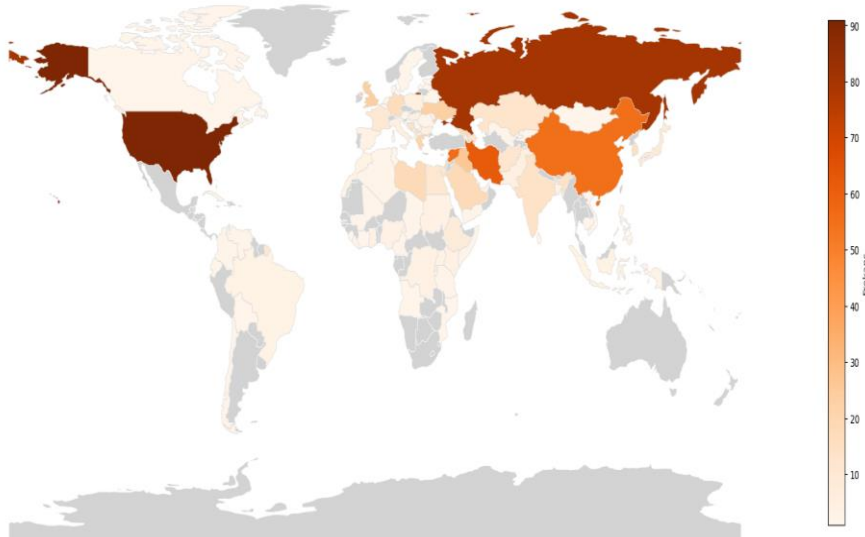
Güney Amerika, Afrika, Doğu Asya ve Okyanusya'da konumlanan birçok ülkenin çalışmaların araştırma ajandalarında yer bulmadığı sonucuna ulaşılır.

2014-2018 Dönemi

Harita 2: Odaklanılan Ülkelerin Coğrafi Dağılımı (2014-2018)

2019-2023 Dönemi

Harita 3: Odaklanılan Ülkelerin Coğrafi Dağılımı (2019-2023)

Elde edilen bu çıkarımlar, daha önceki bölümlerde de tartışılan, disiplindeki “Türkiye ve yakın coğrafyası odaklılık” ve

“olay eksenlilik” tanımlamalarını teyit eder niteliktedir. Disiplin içinde üretilen makaleleri inceleyen çalışmalarda bu çıkarıma yakın sonuçlara ulaşılmaktadır. Örneğin, İşeri ve Esentürk (2016), çalışmaların “Türkiye’yi Türkiye’ye anlatmaktan” öteye geçemediği sonucuna varırken, Mehmetcik vd. (2025) Türk Dış Politikası odaklı bibliyometrik çalışmasında bölgesel odaklı ve Türkiye merkezli bakışın makaleler düzeyinde de hâkim olduğunu gösterir. Benzer şekilde, Aydın (2023), Türk Dış Politikasındaki yönelimlerin Afrika’ya yönelik akademik çalışmaları etkilediği sonucuna varır. Buna göre Türkiye’nin dış politika gündemi, tezlerde de odaklanılan ülkelere etki ettiği çıkarımına ulaşmak yanlış olmaz.

Tezlerde Çalışılan Bölgeler

Uluslararası İlişkiler alanındaki çalışmaların en önemli odaklarından biri de bölge odaklı analizlerdir. Türkiye’de Uluslararası İlişkiler disiplini bağlamında bölgesel alanlar önemli çalışma konulardan biridir (Bkz. Ergun vd., 2023). Bu sebeple, çalışmada incelenen tezlerde en çok odaklanılan bölgesel alanların neler olduğuna yönelik de derlem temelli bir içerik analizi yapılmıştır. Buna göre en çok çalışılan bölgesel alanlar ve alt bölgeler tekrar sıklıkları temel alınarak Tablo 5’te gösterilmiştir.¹³

İlgili veriler ışığında, araştırmaların ezici bir çoğunlukla Ortadoğu ve Kuzey Afrika (90) bölgesine odaklandığı görülür. Bu tanımlama ağırlıklı olarak içinde “Ortadoğu” (72), “Körfez” (14) gibi alt bölgeleri barındırmaktadır. Avrupa (66) odaklı çalışmalar ikinci sıradayken, (“Avrupa”, “Balkanlar”, “Akdeniz” gibi alt bölgesel tanımlamalarla birlikte), çok geniş bir alanı kapsayan Avrasya (55) (“Karadeniz”, “Kafkaslar”, “Orta Asya” gibi alt bölgesel tanımlamalarla birlikte) üçüncü sırada gelmektedir. Afrika (52) listede kendine önemli bir yer bulurken, Asya (24), Latin Amerika (11) ve Arktik gibi deniz havzaları ise nispeten daha az çalışılan bölgelerdir.

Ana Bölge	Altbölge / Terim	Sıklık	Toplam
Ortadoğu ve Kuzey Afrika	Middle East	72	90
	Gulf	14	
	Basra	2	
	Red Sea	1	
	Magreb	1	
Europe	Europe	26	66
	Balkans	18	
	Mediterranean	14	
	Aegean Sea	8	
Avrasya (Doğusu)	Black Sea	14	55
	Caucasus	14	
	Central Asia	11	
	Eurasia / Euroasia	9	
	Caspian	7	
Afrika	Africa	38	52
	Sub-Saharan	10	
	Sahel	2	
	Horn of Africa	2	
Asya	China Sea	6	24
	Southeast Asia	5	
	East Asia	4	
	South Asia	3	
	Asia-Pacific	3	
	Northeast Asia	1	
	Indo-Pacific	1	
	Trans-Pacific	1	
Latin Amerika	Latin America	4	11
	South America	1	
Deniz Havzaları	Arctic	6	6

Tablo 5: En Çok Çalışılan Bölgesel Alanlar ve Alt Bölgeler

Tezlerin bölgesel odaklarındaki bu dağılım, Türkiye'deki Uluslararası İlişkiler disiplininin coğrafi olarak "yakın çevre" ve "tarihsel hinterland" ile sınırlı, küresel bir yayılımdan ziyade bölgesel bir karakter sergilediğini göstermektedir. Bulgular, Eyryce'nin (2013) Uluslararası İlişkiler alanındaki müfredatlara

odaklanan çalışmasında tespit ettiği Avrupa ve Ortadoğu’ya kıyasla Karadeniz, Akdeniz, Uzakdoğu ve Asya’nın en az çalışılan bölgeler olması sonucuyla örtüşmektedir. Birbirine yakın sonuçları olan alandaki makalelere odaklanan İşeri ve Esentürk (2016) ve Karamık ve Ermihan’ın (2023) çalışmalarında da ulaştıkları gibi, Türkiye ve Türkiye’nin ilişkide olduğu Avrupa ve Ortadoğu gibi bölgeler Türkiye’de Uluslararası İlişkiler çalışmalarında ön plana çıkmaktadır. Ayrıca, daha önce de dile getirildiği gibi, Aydın (2023) da Afrika odaklı çalışmalardaki artışın Türk Dış Politikasının güncel gündemi ile ilgili olduğunu dile getirmektedir. Buna göre, doktora tezlerinin içeriklerine göre, Arktik, Latin Amerika ve Asya istisnai olmakla beraber, Türkiye’de Uluslararası İlişkiler disiplininin coğrafi perspektifi Türkiye’nin yakın çevresi ve Türk Dış Politikasının yakın jeopolitik çerçevesi ile sınırlandırılmış durumdadır. Bu çıkarım, daha önce de tartışılan, Özcan’ın (2007) tanımladığı hali ile Uluslararası İlişkiler çalışmalarındaki “Türkiye odaklılık” durumunu desteklemektedir.

Sonuç

Bu çalışma, Türkiye’de Uluslararası İlişkiler disiplininin en üst düzey eğitim çıktıları olan doktora tezlerini, disiplinin 2014-2023 dönemindeki profilini, eğilimlerini ve dönüşümünü ortaya koymayı amaçlamıştır. Araştırmanın bulguları, alandaki mevcut literatürde sıklıkla dile getirilen ancak nicel verilerle desteklenmeyen bir dizi argümanı doğrular nitelikte olmakla birlikte, disiplinin dinamik ve değişken doğasına dair önemli çıkarımlar sunmaktadır.

Araştırmanın birinci sorusuna cevap veren, bibliyometrik bulgulara göre, tez sayısında son dönemde önemli artışlar, tez danışmanlıklarında profesör ünvanlı kıdemli akademisyenlerin yoğunluğu, tezlerde en çok kullanılan dilin Türkçe ve tez sayfa sayılarında yıllar içinde bir düşüş trendi olduğu tespit edilmiştir. Bunun yanında, tezlerin üniversite bazlı dağılımları incelendiğindeyse, tez üretiminin İstanbul ve Ankara merkezli, köklü devlet üniversitelerinde yoğunlaştığı görülür. Bu coğrafi ve kurumsal yoğunlaşma Türkiye’deki akademik haritada bir "ulusal merkez-çevre" ayrışmasının varlığına dair ön bulguyu ortaya çıkarmıştır.

Araştırmanın ikinci sorusuna cevap veren, derlem destekli içerik analizinden yapılan çıkarımlar ise, tezlerin Türkiye merkezli, dış politika ve güvenlik odaklı, Avrupa ve Ortadoğu gibi yakın coğrafya ile ilişkili konular bağlamında şekillenen karakterini açıkça yansıtmaktadır. Bu çıkarımlar,

daha önce Türkiye’de Uluslararası İlişkiler disiplinin genel durumunu “Türkiye odaklılık” (Özcan, 2007) ve “olay eksenlilik” (Aydınlı vd., 2015) üzerinden yorumlayan bakış açılarını destekler niteliktedir.

Sonuç olarak, bu çalışma, Türkiye’de Uluslararası İlişkiler disiplininin durumu hakkında nicel verilere dayalı somut bir fotoğraf sunma hedefini doktora tezleri üzerinden sağlayarak literatüre katkıda bulunmuştur. Bunun yanında çalışmanın eksik bıraktığı bazı hususların da olduğunu kabul etmek gerekir. İlk olarak çalışmanın odağa aldığı veri setinin sadece doktora tezlerine odaklanması ve bu tezlerin sadece 10 yıllık periyodu kapsıyor oluşu çıkarımların genellenabilirliği sorunlarına sebep olmaktadır. Ayrıca, incelenen dönemde enstitüler altında faaliyet gösteren Uluslararası İlişkiler programları, bunların kurumsal kapasitesi ve tarihsel arka planlarına dair ek bilgiler olmaması sebebiyle, tezlerin yıllık artış oranları ve üniversite dağılımları incelenirken bu artış ve dağılımın programların kapasiteleri ile ilintili olup olmadığına dair ek analizler sunulamamıştır. İlerleyen dönemde bu eksikliğin önüne geçmek adına daha genel bir çerçeve sunan, müfredat, akademisyenlerin araştırmaları gibi program kapasitelerine dair çıkarımlara olanak sağlayan, daha geniş bir zaman aralığını kapsayan disiplin bağlamı haritalandırma yapan çalışmalar yapılabilir.

İkinci olarak veri analiz sürecinde kullanılan veri nicelleştirilmesi sürecinde araştırmacının müdahalesini en aza indirmek için kullanılan derlem temelli içerik analiz yöntemi kendi içinde bir dizi yapısal sorunu da beraberinde getirmektedir. Zira bu süreçte odağa tezlerin anahtar kelimeleri alınarak ana odak konusunda daha net çıkarımlara varılması hedeflenmiş olsa da tez yazarlarının farklı yapı ve yazım şekline kaynaklı sorunlar olduğu unutulmamalıdır. Semantik analiz sunmayan derlem analizi en temel haliyle kullanılması sebebiyle içeriklere dair daha detaylı bir çıkarıma ulaşmak mümkün değildir. Benzer sorunların önüne geçmek adına yapılacak yeni çalışmalarda oluşturulacak veri setleri üzerine iç ve dış geçerlilik ölçütlerine hassasiyet gösterilen tündengelimli nicel içerik analiz süreçleri kullanılabilir.

Son olarak, bu çalışma kapsamında, Türkiye’de Uluslararası İlişkiler alanının ontolojik ve epistemolojik bazı sorunları inceleme dışında bırakılmıştır. Ne var ki, araştırmacının veri toplama ve analiz sürecinde edindiği ama tartışma bölümüne yansıtmadığı gözlemler sırasında bu hususlarda da tartışılması gereken birçok konunun olduğunu not etmek gerekir.

Bütün bu eksikliklerine rağmen çalışma, odaklandığı konu özelinde ve kullandığı yöntemle alanındaki öncü ve keşfedici çalışmalardan olmayı amaçlanmıştır. Zira, ortaya koyduğu ilksel verilerle Türkiye’de Uluslararası İlişkiler disiplini konusunda nicel veri temelli bir değerlendirme sunmaktadır. Bu haliyle, bu amaçla yapılacak yeni çalışmalar için bir temel olarak kabul edilebilir.

Kaynakça

- Aydın, H. (2023). Uluslararası ilişkiler üzerine lisansüstü çalışmaların içerik analizi: Afrika örneği. *Uluslararası Afro-Avrasya Araştırmaları Dergisi*, 8(16), 67-83.
- Aydın, M., & Yazgan, K. (2010). Türkiye’de Uluslararası İlişkiler Akademisyenleri Araştırma, Eğitim ve Disiplin Değerlendirmeleri Anketi-2009. *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 7(25), 3-42.
- Aydınlı, E., & Biltekin, G. (2017). Time to quantify Turkey's foreign affairs: Setting quality standards for a maturing international relations discipline. *International Studies Perspectives*, 18(3), 267-287. <https://doi.org/10.1093/isp/ekw007>
- Aydınlı, E., Kurubaş, E., & Özdemir, H. (2015). *Yöntem, kuram, komplo*. İstanbul: Küre Yayınları.
- Aydınlı, E., & Mathews, J. (2008). Turkey: Towards homegrown theorizing and building a disciplinary community. In A. B. Tickner & O. Wæver (Eds.), *International relations scholarship around the world* (pp. 232-247). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203885451-19>
- Balcı, A., Cicioğlu, F., & Kalkan, D. (2019). Türkiye’deki uluslararası ilişkiler akademisyenleri ve bölümlerinin akademik etkilerinin Google Scholar verilerinden hareketle incelenmesi. *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 16(64), 57-75.
- Baker, P. (2006). *Using corpora in discourse analysis*. London: Continuum
- Bilgin, P. (2005). Uluslararası ilişkiler çalışmalarında “merkez-çevre”: Türkiye nerede?, *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 2(6), 3-14.
- Bilgin, P., & Tanrisever, O. F. (2009). A telling story of IR in the periphery: telling Turkey about the world, telling the world about Turkey. *Journal of International Relations and Development*, 12(2), 174-179. <https://doi.org/10.1057/jird.2008.40>
- Canan-Sokullu, E. (2018). *Türkiye’de Uluslararası İlişkiler Eğitimi: Yeni Yaklaşımlar, Yeni Yöntemler*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları

- Çağlayan, P. (2023). Uluslararası ilişkiler disiplininde göç araştırmaları: Türkiye'deki doktora tezleri üzerine bir değerlendirme (2000-2021). *Göç Dergisi (GD)*, 10(1), 25-42. <https://doi.org/10.33182/gd.v10i1.1126>
- Çokışler, E. (2019). Uluslararası ilişkiler dergisinin bibliyometrik analizi (2004-2017). *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 16(64), 29-56.
- Demir, C. K., & Avcı, E. (2018). Turkish terrorism studies: A preliminary assessment. *All Azimuth: A Journal of Foreign Policy and Peace*, 7(1), 21-44. <https://doi.org/10.20991/allazimuth.328023>
- Ergun Özbolat, A., Akgül Açıkmeşe, S., & Üstün, Ç. (2023). *Türkiye'de uluslararası ilişkiler çalışmaları-alt alanlar bölgesel odaklar*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Eyryce-Tepeciklioğlu, E. (2013). Türkiye'de uluslararası ilişkiler eğitimi: Lisans ve lisansüstü ders programlarının karşılaştırmalı bir analizi. *Ege Academic Review*, 13(3), 419-429. <https://doi.org/10.21121/eab.2013318685>
- Gökçe, E. U. (2022). All Azimuth, Insight Turkey ve Uluslararası İlişkiler dergilerinde yayımlanan makalelerde genel bilim felsefesinin yeri. *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 19(75), 3-22. <https://doi.org/10.33458/uidergisi.1187199>
- İşeri, E., & Esentürk, N. (2016). Türkiye'de uluslararası ilişkiler çalışmaları: Merkez-çevre yaklaşımı. *Elektronik Mesleki Gelişim ve Araştırma Dergisi*, 2, 17-33.
- Karamık, İ., & Ermihan, E. (2023). Quo Vadis, Turkish IR? Mapping Turkish IR's Footsteps within the Global. *All Azimuth: A Journal of Foreign Policy and Peace*, 12(2), 241-260. <https://doi.org/10.20991/allazimuth.1284009>
- Kentmen-Çin, C., Akbaba, Y., & Saracoglu, B. (2024). Turkey's gender gap in higher education: An analysis of IR doctoral students. *Women's Studies International Forum*, 102, 102863. <https://doi.org/10.1016/j.wsif.2024.102863>
- Kut, Ş. (2005). Türkiye'de Uluslararası İlişkiler Eğitiminin Geleceği. *Uluslararası İlişkiler/International Relations*, 2(6), 87-124.
- Mehmetcik, H., & Haksess, H. (2023). Turkish IR journals through a bibliometric lens. *All Azimuth: A Journal of Foreign Policy and Peace*, 12(1), 1-24. <https://doi.org/10.20991/allazimuth.1238713>
- Mehmetcik, H., Parlar Dal, E., & Haksess, H. (2025). Understanding Turkish foreign policy studies: a bibliometric analysis. *Alternatives*, 50(2), 157-178. <https://doi.org/10.1177/03043754241230021>
- Metin, O., & Ünal, Ş. (2022). İçerik analizi tekniği: İletişim bilimlerinde ve sosyolojide doktora tezlerinde kullanımı.

- Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(Özel Sayı 2), 273-294.
- Özcan, G. (2007). Türkiye’de uluslararası ilişkiler alanında lisansüstü eğitiminin sorunları. *Uluslararası İlişkiler / International Relations*, 4(13), 107-112.
- Özdemir, M., & Aypay, A. (2022). The academic home of Turkish higher education research: A demographic, thematic and methodological examination of doctoral dissertations. *Research in Educational Administration and Leadership*, 7(1), 81-130. <https://doi.org/10.30828/real.966055>
- Özmen, K., & Kınık, B. (2015). Policies and Practices of the Doctoral Programs in English Language Teaching in Turkey. *International Journal of Higher Education*, 4(4), 188-198.
- Özsu, G. (2020). Uluslararası ilişkiler disiplininin internet çalışmalarıyla olan ilişkisinin 20 yılı: Türkiye’de yapılan lisansüstü tezlerin içerik analizi (1999-2019). *Yeni Medya*, 2019(7), 34-49. <https://doi.org/10.17932/IAU.EJNM.25480200.2019.7/3.34-49>
- Sarrico, C. S. (2022). The expansion of doctoral education and the changing nature and purpose of the doctorate. *Higher Education*, 84(6), 1299-1315. <https://doi.org/10.1007/s10734-021-00732-5>
- Tetik, M. O. (2022). Methodological nationalism in international relations: A quantitative assessment of academia in Turkey (2015-2019). *All Azimuth: A Journal of Foreign Policy and Peace*, 11(1), 29-47. <https://doi.org/10.20991/allazimuth.1058080>
- Tombak, Z., & Akdemir, E. (2024). The Trend Analysis of Graduate Level Curriculum and Instruction Studies in Türkiye. *Journal of Teacher Education and Lifelong Learning*, 6(2), 466-480.
- Üstün, M. T. (2023). Uluslararası göç ile ilgili YÖK ve ETHOS tez veri merkezlerinde yer alan akademik çalışmaların bibliyometrik analizi. *Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 24(1), 471-496. <https://doi.org/10.53443/anadoluibfd.1226589>
- Yazgan, K. (2012). *The development of international relations studies in Turkey* (Yayınlanmamış doktora tezi). University of Exeter, Birleşik Krallık.
- Yükseköğretim Kurulu [YÖK]. (t.y.). *Tez istatistikleri*. Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/istatistikler.jsp>

Extended Abstract

International Relations (IR) in Türkiye has a relatively short history as a discipline. Scholarly debates on the discipline's state have gained momentum over the past two decades. Despite emerging studies discussing its boundaries and research areas, there remains a scarcity of empirical, quantitative studies that map the discipline's outlines and evolution. Existing literature can be categorized into two groups. Firstly, there are foundational critiques discussing the discipline's historical development, its peripheral position in the global IR academia, and its epistemological challenges (e.g., Bilgin, 2005; Aydınlı and Mathews, 2008). Secondly, there is a newer wave of empirically-oriented studies that employ content and bibliometric analysis to examine academic articles and dissertations (e.g., İşeri and Esentürk, 2016; Mehmetcik and Hakses, 2023). However, a comprehensive analysis focusing specifically on doctoral dissertations has been notably absent. This study aims to fill this gap by examining the topical, regional, and temporal trends of doctoral dissertations in the field of International Relations in Türkiye between 2014 and 2023.

It asks two primary research questions:

1. What are the fundamental bibliometric characteristics (e.g., yearly distribution, institutional base, advisor profiles, structural features) of PhD dissertations produced in the field of International Relations in Türkiye?
2. What are the predominant research topics, country focuses, and regional concentrations in these dissertations? How have these trends evolved over the examined decade?

The data was retrieved from the Council of Higher Education National Dissertations Center (YÖKTEZ) database, the official repository for all graduate dissertations in Türkiye. The data collection process was conducted between January and July 2025. During the data collection period, the dataset was filtered to include (1) dissertations indexed under the "International Relations" subject heading, (2) only doctoral-level works, and (3) publications dated between 2014 and 2023. After data scraping and a manual cleaning process to remove duplicates and errors, the final dataset comprised 1,549 dissertations.

In order to analyze the data, a two-tiered approach was employed. Firstly, descriptive statistics were generated from the dissertations' metadata analyses through bibliometric lenses. In

doing so, the distribution of dissertations by year, university, institute, academic department, advisor profile, language, and page length was revealed. Secondly, a corpus-assisted content analysis was employed over a 16,712-word corpus constructed from the keywords provided by authors in their dissertations' abstracts. This stage of the study helped to identify frequency patterns, thematic clusters, and temporal shifts in research topics, country focuses, and regional concentrations.

Overall, the bibliometric profile of the dataset reveals a significant quantitative expansion in PhD dissertations production, particularly after 2019. Additionally, academic production is highly centralized in state universities, whereas private universities contribute 13% to the total. Additionally, the vast majority of dissertations were written in Turkish. Regarding the distribution of dissertations by advisor, the average number of dissertations per advisor is 2.23, with 74% of advisors falling below this average. Moreover, regarding the average page count of dissertations over the ten-year period, a general decreasing trend was observed. While the average page count was 336.5 pages in 2014, it fell to 289.9 pages in 2023. Geographically, output is concentrated in the metropolitan hubs of Istanbul and Ankara, which host longstanding universities like Istanbul University, Ankara University, and METU. This result raises questions regarding the "center-periphery" paradigm in academic production in Turkish International Relations.

In terms of the thematic and regional focus of the dissertations, the content analysis of keywords yields critical insights into the intellectual agenda of Turkish IR scholarship. The most frequently used keywords are “*international*”, “*foreign*”, “*security*”, “*turkey*”, “*turkish*”, “*european*”, “*power*”. This confirms the findings of previous studies on "Turkey-centricity" (Özcan, 2007) and a policy-oriented approach.

Considering temporal shifts in time, a comparative analysis of the 2014-2018 and 2019-2023 periods reveals an evolution in research agendas towards topics reflecting global and regional developments, including diplomacy, sanctions, China's Belt and Road Initiative, migration, refugee crises, and military operations. This demonstrates the discipline's reactive and event-driven character.

The geographical focus in dissertations is narrow. The most studied actor is Türkiye itself. It is followed by the European Union, the United States, and Russia, along with neighboring and regional countries like Iran, Syria, and Iraq. Relatedly, there is a region-based concentration of studies focused on Türkiye's immediate neighborhood. The Middle East

and North Africa, followed by Europe and Eurasia, is the predominant regional focus of dissertations. This confirms that the geographical perspective of Turkish IR is largely limited to its historical hinterland and immediate geopolitical sphere of interest.

In conclusion, the discipline seems Türkiye-focused, policy-oriented, and regionally bounded (concentrated on the Middle East and Europe). The agenda of Turkish foreign policy and immediate regional events shape its evolution. The findings of the research support longstanding critiques about the state of IR in Türkiye and support them with quantitative data.

The main limitation of the study is its sole focus on PhD dissertations for only a ten-year period. Also, while corpus analysis has been chosen to minimize researcher bias, it does not allow for examining the content in detail. Future studies could employ deductive qualitative content analysis on the full content of dissertations in order to provide a more profound disciplinary critique.

¹ YÖKTEZ veri tabanına bilgi giriş sürecinde, *konu* seçimi sırasında veri tabanı sistemi tarafından önden belirlenmiş kategoriler altından araştırmacıların seçim yapması şartı vardır. Tez sahiplerinin tezleri için en az bir *konu* seçmesi zorunluyken en fazla üç tez *konusu* seçmelerine izin verilmektedir. Buna göre, veri toplama sürecinde tezler, araştırmacının amacına uygun olarak tez yazarları tarafından *konu* bölümünde “Uluslararası İlişkiler” ifadesi ile etiketlenmeleri kuralı üzerinden filtelenmiştir.

² Doktora tezleri, en üst düzey araştırma çıktıları olarak disiplinin kurumsal olgunlaşmasını ve özgün araştırma kapasitelerini anlamak için kritik bir kaynak teşkil etmektedir. Ek olarak, literatür taramasında bahsedilen mevcut çalışmalar, doktora tezleri üzerine odaklanan bütüncül bir analiz sunmamaktadır. Bu nedenle, Türkiye’de Uluslararası İlişkiler alanının gelişimini değerlendirmek için bu çalışma doktora tezlerini odağa almıştır.

³ YÖKTEZ veri giriş süreci, tez öğrencileri ve üniversitelerin ilgili enstitülerinin sorumluluğunda olduğu için veri giriş süreçlerinde kurum bazlı gecikmeler yaşanabilmektedir. Bu sebeple, özellikle güz döneminde savunulan tezlerin veri tabanına resmi olarak kaydolma süreci ve YÖK tarafından incelenip YÖKTEZ sistemine resmi yüklemesinin yapılması takip edilen yılda da sürebilmektedir. Söz konusu gecikmenin, tez sayılarındaki zamansal değişimleri de odağına alan bu çalışmada analiz sorunlarına sebep olma ihtimali nedeniyle, 2024 yılındaki tezler araştırmaya dahil edilmemiştir. Buna göre veri seti zaman aralığı 2023’ten geriye 10 yıllık periyodu sağlayacak şekilde 2014-2023 arası olarak belirlenmiştir.

⁴ YÖKTEZ sisteminin sınırlı dışa aktarım özellikleri dikkate alındığından, veri kazıma/temizleme sürecinde yer yer HTML çıktıların düzenlenmesi ve metinlerin derlemesi sırasında Python programında özel olarak geliştirilen yardımcı betikler (scripts) kullanılmıştır.

⁵ Veri toplama sürecinde ön gözlemlerde veri muhteviyatı ile ilgili ciddi maddi hatalar olduğu gözlemlenmiştir. Örneğin, üniversite isimlerinin değişimlerinin, tez danışmanlarının unvan bilgilerindeki değişimlerinin, iki isimli ya da ikiden fazla soy isimli danışmanların isim bilgilerinin her kayıta

sisteme farklı girilmesinden kaynaklanan mükerrer kayıtlar olduğu gözlemlenmiştir. Ek olarak, YÖKTEZ’de listelenen çalışmaların veri tabanında belli dönemlerde kaybolması gibi sorunlar olduğu gözlemlenmiştir. Bu sebeple, çalışma kapsamında oluşturulan veri setinin güvenilirliği açısından, veri temizleme işlemi manuel olarak yapılmış ve veri toplama prosedürü belli bir zaman aralığı verilerek ikinci kez tekrar edilmiştir.

⁶ Tez danışmanlarının unvan bilgileri toplanırken tezi yönettikleri dönemdeki unvanları temel alınmıştır.

⁷ 2014 (%18.8), 2015 (%28.5), 2016 (%22.4), 2017 (%26.3), 2018 (%25.0), 2019 (%26.0), 2020 (%23.5), 2021 (%22.2), 2022 (%20.7) ve 2023 (%21.3).

⁸ Düzenlemeye göre Mart 2022 öncesi dönemde lisansüstü tezlerin tez yazım dili ilgili programın eğitim-öğretim dilinde yazılma koşulu, ancak çok kısıtlı ve istisnai durumlarda değiştirilebiliyordu. Bu sebeple, bu dönemde yazılan tezler ağırlık olarak programın eğitim-öğretim dilinde yazılmaktaydı. Mart 2022-Kasım 2023 tarihlerinde yeni bir düzenleme ile, geniş bir Türkçe özet barındırma koşuluyla program dili dışında dillerde tez yazılabilmesi imkânı verildi. Fakat bu yeni uygulama da Kasım 2023 tarihinde yeniden değiştirilerek, tezlerin ilgili programın eğitim-öğretim dilinde yazılma koşulu tekrardan getirilmiştir.

⁹ YÖKTEZ veri giriş sistemi, tez yazarlarına veri girişi sırasında daha önceden sistemde belirlenmiş anahtar kelimelerden seçim yaparak “dizin” başlığı altında tezlerine anahtar kelime atamasına izin vermektedir. Fakat veri girişi sırasında dizin seçimi yapmak zorunlu değildir. Ek olarak dizin seçimi altında seçilebilecek seçenekler veri tabanında daha önceden belirlendiği için yazar tarafından değişim ve ekleme yapılamamaktadır. Araştırmanın veri toplama sürecinde tez künye bilgilerinde yer alan dizin bilgilerinin yazarların tez özetlerinde yazdıkları anahtar kelimelerden farklı olduğu ve bazı yazarların bilgi girişi sırasında dizin bilgisini hiç seçmedikleri gözlemlenmiştir. Bu sebeple çalışmada, tezlerde çalışılan konu, ülke ve bölge hususunda analizler yapılırken, YÖKTEZ künye bilgisinde yer alan dizin bilgisi yerine, tezlerin özet bölümünde yazarları tarafından yazıldıkları şekli ile anahtar kelimeler temel alınmıştır.

¹⁰ Derlem analizi sırasında kullanılan AntConc 4.3.1 aracı temelden İngilizce dilindeki derlemlerde daha sağlıklı çalışmaktadır. Türkçe’nin morfolojik farklılıklarından dolayı derlem Türkçe anahtar kelimelerde İngilizceyi temel alan derlem araçlarını kullanmak bazı analiz sorunlarına sebep olabilmektedir. Bu sebeple, derlem temelli analiz İngilizce anahtar kelimeler üzerinden yapılmıştır.

¹¹ Bu analiz AntConc programında “Keyness Analysis” aracı kullanılarak yapılmıştır. Keyness Analiz (Anahtarlık Analizi), seçili bir derlemin, referans bir derlemlerle karşılaştırarak, incelenen derlemde istatistiksel olarak anlamlı şekilde daha sık ya da daha seyrek kullanılan sözcükleri ortaya çıkarmayı sağlayan bir analiz tekniğidir. Yapılan istatistiksel analiz neticesinde çıkan “Keyness” değeri ne kadar yüksekse, o kelimenin incelenen derlemi tanımlamadaki rolü o kadar önemlidir. Bu araştırma bağlamında Keyness Analiz, incelenen iki dönem arasındaki farklılaşmayı tespit etmek amacıyla kullanılmıştır.

¹² Harita hazırlanırken, bir önceki tabloda da en fazla odaklanılan ülke olan Türkiye ve bütüncül bir aktör olarak Avrupa Birliği listeden çıkarılmıştır. Böylece Türkiye dışındaki ülkelerin çalışmalara yansımaları görmek daha mümkün olmaktadır.

¹³ Derlem analizler yapılırken, tabloda Altbölge/Terim sütunu altında listelenen kelimeler üzerinden filtreleme yapılmıştır. Filtreleme yapılırken

---

kullanılan hedef derlem listesi oluşturulurken Birleşmiş Milletler Coğrafi Şeması, Dünya Bankası Coğrafi Sınıflandırması ve ÜAK Bilim/Sanat Alanları ve Anahtar Kelimeleri altında kullanılan terimsel tanımlardan oluşan geniş bir eklektik listeden yararlanılmıştır.

ISSN: 2687-220X

NOVUS ORBIS

Journal of Politics and International Relations
Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Dergisi

CALL FOR PAPERS

ABOUT

- ✓ **NOVUS ORBIS: Journal of Politics and International Relations** covers every aspect of political science and international relations. The journal publishes original theoretical and analytical works and book reviews.
- ✓ There are no article processing charges or submission fees for any submitted or accepted articles.
- ✓ **NOVUS ORBIS: Journal of Politics and International Relations** is abstracted and indexed in the following databases and indexes:
  - Index Copernicus
  - Columbia International Affairs Online (CIAO)
  - Index Islamicus
  - Lancaster Index to Defence & International Security Literature
  - EBSCO
- ✓ **Period Months:**
  - June
  - December
- ✓ **Editors:**
  - Assoc. Professor Ozgur Tufekci
  - Assist. Professor Hulya Kinik
  - Assist. Professor Goktug Kiprizli
  - Res. Assist. Fevzi Kirbasoglu

Submission Link

www.dergipark.org.tr/en/pub/novusorbis

the

rest

Journal of Politics and Development

ISSN 2632-4911

CALL FOR PAPERS

ABOUT

- ✓ **The Rest: Journal of Politics and Development** publishes theoretical, conceptual, and empirical analyses on global governance, contemporary world politics, global political economy, global south, environment, civil wars, terrorism, migration, conflict management, and human security from a variety of interdisciplinary methodologies and approaches.
- ✓ **The Rest Journal** particularly welcomes issues, regions, and subjects that have remained or been excluded from mainstream analysis of world politics.
- ✓ There are no article processing charges or submission fees for any submitted or accepted articles.
- ✓ **The Rest: Journal of Politics and Development** is abstracted and indexed in the following databases and indexes:
  - *Columbia International Affairs Online (CIAO)*
  - *Directory of Open Access Journals (DOAJ)*
  - *EBSCO Publishing Inc.*
  - *EconLit*
  - *ERIH PLUS*
  - *Index Islamicus*
  - *Lancaster Index*
- ✓ **Period Months:**
  - January
  - July
- ✓ **Editors:**
  - Ozgur TUFEKCI
  - Rahman DAG
- ✓ **Associate Editors:**
  - Alessia CHIRIATTI
  - Marco MARSILI
  - Orkhan VALIYEV
- ✓ **Assistant Editor:**
  - Ekrem OK

Submission Link

www.therestjournal.com

Leadership

Honorary President
Ken Booth

Director-General
Ozgur Tufekci

Deputy Director-General
Rahman Dag

cesran international
CENTRE FOR STRATEGIC RESEARCH AND ANALYSIS - CESRAN

think-tank ■ consultancy ■ research-institute

www.cesran.org

ISSN: 2687-220X

NOVUS ORBIS

Journal of Politics and International Relations
Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Dergisi

Araştırma Makaleleri | Research Articles

Neoclassical Geo-Strategic Analysis of Türkiye's Military Operations in Syria and Iraq till Assad's Fall

Esad'ın Düşüşüne Kadar Türkiye'nin Suriye ve Irak'taki Askeri Operasyonlarının Neoklasik Geo-stratejik Analizi

**Kanan AHMADZADA
Ramazan SAFA**

Türkiye'de Uluslararası İlişkiler Alanındaki Doktora Tezlerinin Konu ve Bölge Odaklı Zamansal Eğilimleri (2014-2023)

Temporal Trends in Research Topics and Regional Focus of PhD Dissertations in International Relations in Türkiye (2014-2023)

Burcu ERMEYDAN

**Youth Participation in Global Climate Governance:
A Study on Contemporary IGO-NGO Relations**

*Küresel İklim Yönetiminde Gençliğin Rolü:
Hükümetlerarası Kuruluşlar ile Sivil Toplum Örgütleri İlişkileri*

**Buse Mina
TÜMKAYA**

**Enerji Krizi ve İklim Hedefleri:
Rusya-Ukrayna Savaşı'nın AB Üzerindeki Etkileri**

*Energy Crisis and Climate Targets:
The Impact of the Russia-Ukraine War on the EU*

**Servet Habip TOPÇU
Süeda UZUN
TÜRKER**

Krizle Yüzleşen Devlet: Öngörülemeyen Krizlerde Kurumsal Dayanıklılık ve Devlet Müdahalesi-Türkiye ve Suudi Arabistan'ın Karşılaştırmalı Analizi

The State Confronting Crisis: Institutional Resilience and State Intervention in Unforeseen Crisis-A Comparative Analysis of Türkiye and Saudi Arabia

**Mustafa ÖZTÜRK
İdris SARISOY**

**Devlet Öncülüğünde Boykot:
İsrail Boykotunun Eleştirel Bir Değerlendirmesi**

State-Led Boycott: A Critical Assessment of the Boycott of Israel

**Mehmet ÖZYÜREK
İlyas Fırat CENGİZ**

**From the Belt and Road to Make in India:
A Comparative Assessment of Global Economic Engagement**

*Kuşak ve Yol'dan Make in India'ya:
Küresel Ekonomik Katılımın Karşılaştırmalı Bir Analizi*

Ferhat Çağrı ARAS

Derleme Makale | Review Article

Askıda Kalanlar: Oryantalizm ve Oksidentalizm Arasında Kültürlerarası Anlamın Zorluğu Üzerine

Suspended in Between: The Challenge of Intercultural Meaning Between Orientalism and Occidentalism

Murat ŞENGÖZ

Kitap İncelemeleri | Book Reviews

Emrah Utku Gökçe

Uluslararası İlişkiler Araştırmalarında Nicel, Nitel ve Karma Yöntemler

Hakan AYDIN

Cihat Yayıcı

Mavi Vatan "Bir Harita ve Bir Doktrin Kitabı" Türkiye'nin Denizlerdeki Misak-ı Milli'si

Orçun ÇALIŞKAN